

2013

ÅRSREDOVISNING

2013

ÅRSREDOVISNING

Innehåll

Generaldirektörens förord	5
Samlad bedömning	6
Myndighetens uppdrag	7
Vår organisation	8
Antal institutioner och platser 2013	9
Anvisning av platser	9
Verksamhetsåret 2013	11
Bemötandeprojekt	11
Forskningsrapporter och metodutveckling	11
Rättssäker verksamhet	12
Åtterrapporering enligt regleringsbrevet	14
Utgångspunkter för verksamheten	15
Resultatredovisning	19
Så görs resultatredovisningen för ungdomsvården, skolan och missbruksvården	19
Ungdomsvård	19
SiS skola	23
Missbruksvård	26
Fakta i siffror	31
Ungdomsvård, LVU och SoL	31
Sluten ungdomsvård, LSU.....	31
Missbruksvård, LVM	32
Särskilda befogenheter.....	33
Medarbetare	39
SiS miljöledningsarbete	42
E-handel	43
Ekonomi 2013	44
Ekonomiskt resultat, ungdomsvård.....	46
Ekonomiskt resultat, sluten ungdomsvård.....	47
Ekonomiskt resultat, missbruksvård	48
Sammanställning av väsentliga uppgifter	49
Finansiell redovisning	51
Resultaträkning	51
Balansräkning	52
Anslagsredovisning	54
Tilläggsupplysningar	54
Noter till resultaträkningen och balansräkningen	55
Intygande om intern styrning och kontroll	59
Bilagor	60
Forskningsprojekt som fått medel 2013	61
Publicerade rapporter	62
Vårdavgifter 2013	63
SiS ledningsgrupp	64
Förklaringar av begrepp i årsredovisningen	65
Lagar och paragrafer	65
Behandlingsmetoder	66
Strukturerade klient- och ungdomsintervjuer, ADAD och DOK	67

Generaldirektörens förord

Statens institutionsstyrelse, SiS, bedriver individuellt anpassad tvångsvård för ungdomar och för vuxna med missbruk. Vi gör det i samverkan med socialtjänsten när insatser på frivillig grund inte räcker till. SiS står under tillsyn av bland annat Inspektionen för vård och omsorg, Justitieombudsmannen, Skolinspektionen och Arbetsmiljöverket.

Det arbete som ledde fram till nya strategiska mål från 2013 och framåt är väl förankrat inom SiS. Våra fyra strategiska utvecklingsområden är: vård och behandling, etik och värdegrund, attraktiv arbetsplats samt uppföljning och visa resultat. Samtliga dessa områden har fått stort genomslag i vårt arbete under 2013.

Forskning och utveckling har alltid haft en framträdande roll inom SiS. Varje år utlyser myndigheten forskningsmedel till projekt som kan utveckla ungdomsvården och missbruksvården. Under 2013 publicerade vi åtta rapporter i vår egen serie Institutionsvård i fokus. Genom våra publikationer sprider vi kunskap såväl internt som externt.

Värdeorden respekt, omtanke och tydlighet är resultatet av ett gemensamt värdegrundsarbete som engagerat hela SiS under året. Över 2 500 medarbetare, ungdomar och klienter har diskuterat vad som utmärker ett gott bemötande. Tillsammans har vi kommit fram till dessa tre värdeord och vad de står för. Under året påbörjades arbetet med att arbeta in värdeorden i våra processer och strukturer.

SiS ska vara en attraktiv arbetsgivare och vi vill kunna erbjuda en god och säker arbetsmiljö. Vår verksamhet innebär dock att det kan uppstå situationer av hot och våld. Därför påbörjade vi under året ett stort arbete för att förbättra arbetsmiljön och förebygga hot- och våldssituationer. Exempelvis förbättrar vi rutinerna för våra riskbedömningar och vi genomförde omfattande utbildningar i konflikthanteringsmetoden No power No lose.

Vi har ett viktigt och komplicerat uppdrag som samtidigt innebär intrång i människors integritet. Just därför känns det bra att våra uppföljningar visar att en klar majoritet av SiS ungdomar och klienter känner sig delaktiga i behandlingsplaneringen. De allra flesta känner trygghet och trivsel, och att personalen har förstått vad de behöver hjälp med och tar sig tid att prata. Jag har besökt alla våra institutioner och sett hur vi på varje avdelning, varje dag, genomför vårt uppdrag på ett bra sätt. Personalens engagemang och det vi alla tillsammans åstadkommer ger våra målgrupper bättre förutsättningar för ett socialt fungerande liv.

Kent Ehliasson
Generaldirektör

Samlad bedömning

UNGDOMSVÅRD

SiS bedömning är att vi ger ungdomarna en god omvårdnad under tiden de vårdas hos oss. Majoriteten av ungdomarna tycker att personalen har tagit sig tid att prata med dem och att personalen har förstått vad de vill ha hjälp med. De flesta har också trivts på avdelningen.

SiS bedömning är att den specialiserade vården i de flesta fall är tillräckligt differentierad för att möta kommunernas behov och efterfrågan. Andelen flickor som har kunnat beredas plats omgående har ökat jämfört med föregående år.

De allra flesta som skrivs ut från behandlingsavdelning har haft en behandlingsplan, och majoriteten av dessa har fullföljts. Det ska finnas en koppling mellan den unges problem och de metoder som SiS använder i behandlingen. Vi arbetar för att de metoder vi använder ska vara kunskapsbaserade, det vill säga att de har stöd i forskning och är väl beprövade. Under året har de institutioner som verkställer sluten ungdomsvård infört behandling enligt ett nytt kriminalitetsprogram, Stopp & Tänk.

Andelen skolpliktiga ungdomar som får ta del av en fullständig skoldag har ökat, liksom andelen icke skolpliktiga som har erbjudits en sådan. Vi fortsätter att sträva mot att öka ungdomarnas tid i skola.

Antalet ungdomar som har avtjänat sluten ungdomsvård har varit betydligt lägre än tidigare år vilket kan ha flera

orsaker. Den årskull som kan dömas till sluten ungdomsvård har minskat och år 2007 kom en ny påföljd, ungdomstjänst. Brottsförebyggande rådets återkommande undersökning om brott bland ungdomar i årskurs nio visar på en minskad brottslighet och en mer negativ inställning till brott.

MISSBRUKSVÅRD

SiS bedömer att vi ger klienterna en god omvårdnad. Majoriteten har känt sig trygga under tiden på LVM-hemmet och upplever att de har fått ett bra bemötande de första dagarna efter intagningen. De allra flesta tycker att det har funnits någon i personalen att prata med när de har behövt.

Det har varit stora svängningar i beläggningen under året, från en inledningsvis låg beläggning till en hög efterfrågan på platser. SiS bedömning är att vi med flexibilitet på LVM-hemmen har kunnat bereda alla plats omgående trots de stora svängningarna. Dock har vi tidvis haft ett överskott av öppna platser och en brist på läsbara.

Tre fjärdedelar vårdades någon gång enligt 27 § LVM. För en del klienter kan det vara svårt att finna lämpliga alternativ för vård i annan form. Detta gäller till exempel klienter med psykisk problematik eller stora omvårdnadsbehov. En del klienter stannar kvar på LVM-hemmet hela vårdtiden på socialtjänstens eller eget önskemål.

Myndighetens uppdrag

Statens institutionsstyrelse, SiS, bedriver individuellt anpassad tvångsvård och verkställer sluten ungdomsvård. SiS tar också emot ett mindre antal ungdomar och klienter för frivillig vård. SiS får sitt uppdrag från regeringen via myndighetens instruktion och regleringsbrev. Vi har tagit fram en vision och en verksamhetsidé samt mål som stöd i arbetet med att uppfylla vårt uppdrag.

VISION, VERKSAMHETSIDÉ OCH MÅL

Vår vision *Plats för förändring* ska vara en ledstjärna för verksamhetens inriktning och organisation på lång sikt. Visionen ger uttryck för att SiS ska erbjuda en plats där ungdomar och klienter ges goda förutsättningar för förändring. Vår vision beskriver vad vi vill uppnå inom det ramverk som beskrivs i vår verksamhetsidé:

→ *Vi bedriver individuellt anpassad tvångsvård och verkställer sluten ungdomsvård. I samverkan med socialtjänsten ger vi ungdomar och klienter med allvarliga och omfattande psykosociala problem bättre förutsättningar för ett socialt fungerande liv utan missbruk och kriminalitet. Vi utför vård och behandling med god etik och hög kvalitet. Vårt arbete präglas av hög tillgänglighet och rättssäkerhet.*

Vi har tagit fram en strategisk plan för åren 2013–2015 som anger strukturen för målstyrningen under perioden. Med fyra övergripande strategiska mål som grund strävar vi mot visionen.

SiS strategiska mål

- *SiS är en attraktiv arbetsplats.*
- *Alla institutioner ger kunskapsbaserad vård och behandling, i enlighet med myndighetens riktlinjer och utifrån individens behov.*
- *All verksamhet genomförs av SiS etik.*
- *Vi följer upp och redovisar resultatet av våra insatser på ett effektivt sätt.*

Verksamhetsområden med institutioner och avdelningarna vid huvudkontoret bidrar till att de övergripande målen uppfylls. Vi har regelbundet dialoger mellan institutioner och verksamhetsområden och därefter mellan verksamhetsområden/avdelningar och generaldirektör. I dialogerna följer vi upp de olika nivåerna i verksamheten för att kontrollera att våra aktiviteter leder oss i rätt riktning.

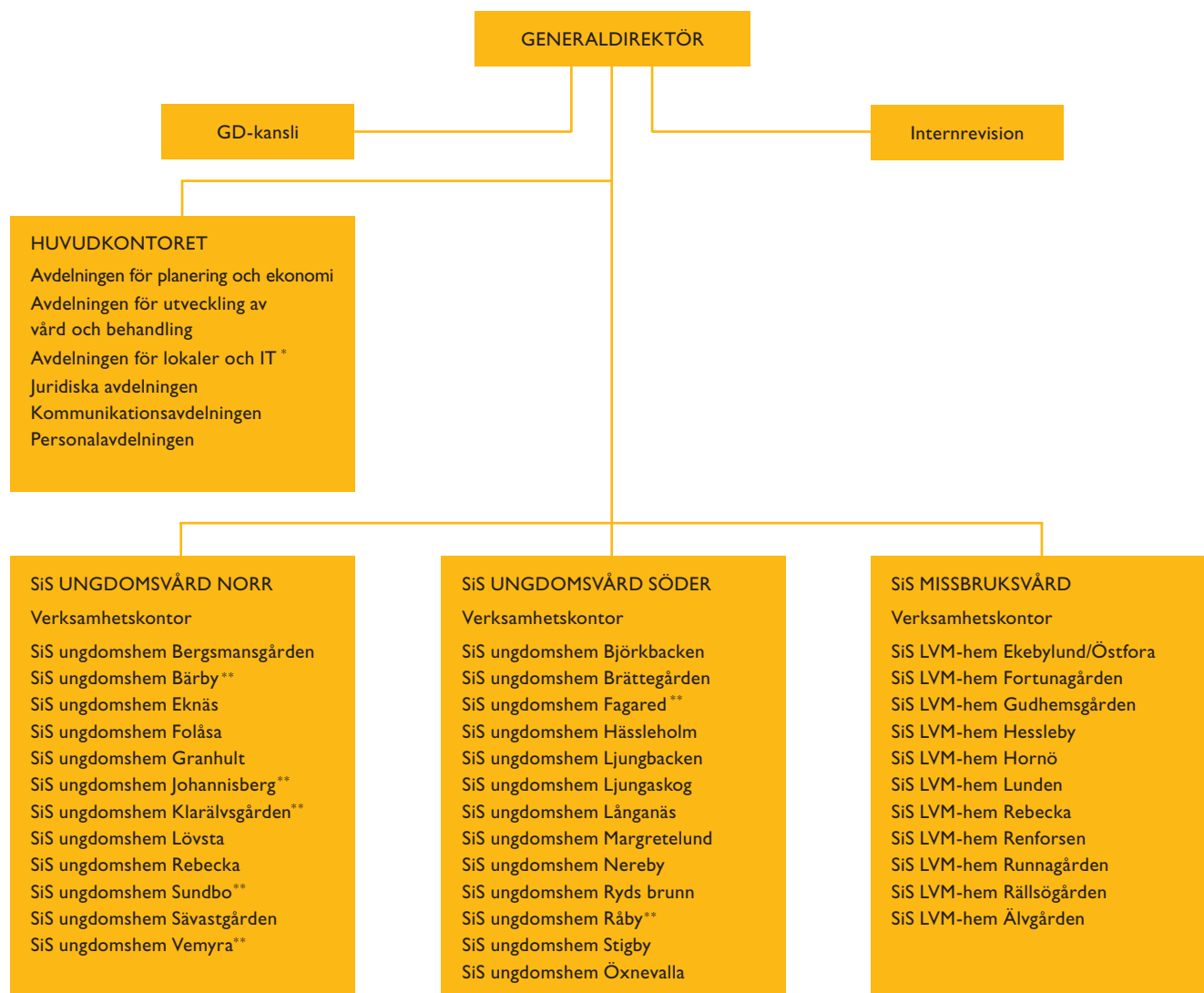
Vår organisation

■ ■ ■ Statens institutionsstyrelse ansvarar för sådana hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (särskilda ungdomshem) samt 22 och 23 §§ lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall (LVM-hem).

Myndigheten ska särskilt svara för Planering, ledning och drift av de särskilda ungdomshemmen och LVM-hemmen.

Förordning (2007:1132) med instruktion för Statens institutionsstyrelse

SiS är indelat i tre verksamhetsområden: SiS ungdomsvård norr, SiS ungdomsvård söder och SiS missbruksvård. Verksamhetskontoren har ansvar för planering och uppföljning av verksamheten och stödjer institutionerna. Huvudkontoret ansvarar för övergripande frågor, samordning och normering och ska utgöra ett stöd till verksamhetsområdena.

* Den första december 2013 bytte avdelningen namn till IT-avdelningen.

** Ungdomshemmet har även LSU-platser.

Antal institutioner och platser 2013

Ungdomsvården hade 25 institutioner med totalt 653 platser, varav 68 särskilt avsatta för sluten ungdomsvård. Antalet platser inom ungdomsvården var åtta fler än 2012. Missbruksvården hade elva institutioner med totalt 345 platser vilket är fyra platser färre än året innan.

Anvisning av platser

■ ■ ■ Myndigheten ska särskilt svara för anvisning av platser till hemmen.

SiS instruktion

Placeringsenheten vid huvudkontoret har till uppgift att på socialtjänstens begäran anvisa plats vid den institution som passar bäst för den enskilde individen. Enheten har beredskap dygnet runt.

UNGDOMSVÅRDEN

SiS ungdomsvård erbjuder akut-, utrednings- och behandlingsinsatser. Vården är uppdelad utifrån ungdomarnas kön, ålder och problematik. Det finns till exempel särskilda akutplatser för särskilt vårdkrävande och våldsamma pojkar. SiS har också särskilda platser för pojkar och flickor med psykiatrisk och neuropsykiatrisk problematik samt en institution som genomför utökade utredningar med fokus på psykia-

triska behov. Två institutioner tar emot pojkar som har begått sexuella övergrepp. MultifunC:s behandlingsmodell används på två avdelningar, en för pojkar och en för flickor. Dessa avdelningar tar emot ungdomar som löper hög risk för återfall i kriminalitet och antisocialt beteende. Andra avdelningar har ett bredare uppdrag att akut ta emot ungdomar med skiftande behov.

Under året placerades en högre andel ungdomar omgående respektive inom en vecka jämfört med föregående år. En större andel flickor än pojkar placerades omgående. Den skillnaden är helt utjämnad vid placering inom en vecka. I de redovisade väntetiderna finns både ungdomar med behov av plats omgående och ungdomar som väntar på en specifik behandlingsplats.

MISSBRUKSVÅRDEN

Missbruksvården är uppdelad utifrån den enskildes kön, ålder och problematik. Fyra institutioner tar emot särskilt vårdkrävande män med missbruk och psykiska störningar i kombination med utagerande beteende. Två institutioner tar emot kvinnor som har bedömts som särskilt vårdkrävande, med utagerande beteende och svåra psykiska störningar. Tre institutioner tar emot gravida. Det finns även institutioner som har särskild kompetens för medicinsk omvårdnad.

Det har varit stora svängningar i beläggningen under året, från en inledningsvis låg beläggning till en hög efterfrågan på platser. Sett över hela året har de 345 platserna motsvarat efterfrågan och vi har kunnat ta emot alla omgående. Tidvis har vi dock haft ett visst överskott av öppna platser och en brist på låsbara.

TABELL 1 Väntetider vid intagning med stöd av LVU (%)

	2009	2010	2011	2012	2013
Placering omgående	88	70	68	73	81
Placering inom en vecka	96	92	90	92	96
Flickor omgående	90	88	60	53	85
Flickor inom en vecka	97	97	85	87	96
Pojkar omgående	87	61	71	80	79
Pojkar inom en vecka	95	89	92	94	96

Källa: KIA

2013
VERKSAMHETSÅRET

Verksamhetsåret 2013

Bemötandeprojekt

Inom ramen för SiS strategiska område *Etik och värdegrund* har vi genomfört ett bemötandeprojekt. Ett gott bemötande bidrar till en trygg behandlingsmiljö för ungdomar och klienter samt en trygg arbetsplats för våra medarbetare. Projektet har involverat medarbetare, ungdomar och klienter i arbetet med att ta fram SiS värdeord för ett gott bemötande.

Generaldirektören har fattat beslut om de värdeord som ska vara vägledande för hur vi bemöter ungdomar, klienter och deras anhöriga, kollegor och samarbetspartners. Värdeorden – respekt, omtanke och tydlighet – gäller för alla som arbetar inom SiS och i alla situationer.

VÄRDEORDEN TAS FRAM

Etikansvariga på samtliga institutioner och verksamhetskontor har genomfört strukturerade diskussioner med medarbetare, ungdomar och klienter. Diskussionerna har handlat om att ge förslag på och definiera de viktigaste värdeorden som kännetecknar ett gott bemötande. Även SiS ledningsgrupp och personalen vid huvudkontoret har lämnat bidrag. Totalt har projektet involverat cirka 2 000 medarbetare, 400 ungdomar och 100 klienter. Generaldirektören har besökt institutioner, lyssnat till ungdomar och klienter och deltagit i personalens diskussionsövningar.

Cirka 1 800 medarbetare har deltagit i en första förankringsövning och satt ord på vad respekt, omtanke och tydlighet innebär i det egna arbetet.

Forskningsrapporter och metodutveckling

■ ■ ■ Myndigheten ska särskilt svara för metodutveckling, forskning, uppföljning av vårdresultat samt utvecklingsarbete.

SiS instruktion

Forskning och utveckling har en framträdande plats inom SiS. Varje år utlyser myndigheten forskningsmedel till projekt som rör vår verksamhet. Generaldirektören beslutar om finansiering av externa forskningsprojekt efter bedömning av SiS vetenskapliga råd och extern sakkunnig granskning.

INSTITUTIONSVÅRD I FOKUS

Åtta rapporter har publicerats i SiS rapportserie *Institutionsvård i fokus*, varav fyra forskningsrapporter (se bilaga).

Rapporterna bidrar till att sprida forskningsresultat, sammanställningar, uppföljningar och kunskapsöversikter både internt inom myndigheten och externt.

I 2013 års forskningsrapporter står ungdomsvården i fokus. Årets första rapport handlar om skolmiljön på SiS och insatser för att förbättra skolsituationen och studiemotivationen för placerade ungdomar. En annan rapport undersöker i vilken utsträckning socialtjänsten följer de förslag på fortsatta åtgärder som har lämnats vid utredningsplaceringar på SiS. Ytterligare ett tema är hur etnicitet och kön tar sig uttryck i det sociala spelet på institution och hur dessa aspekter påverkar rutiner och arbetsfördelning på avdelningen. Årets sista forskningsrapport handlar om ungdomars sexuella hälsa med fokus på ungdomarnas erfarenheter, attityder och kunskaper om sexualitet.

Utöver forskningsrapporter har vi även publicerat sammanställningar av uppgifter från inskrivningsintervjuer och utskrivningsintervjuer med hjälp av ADAD, Adolescent Drug Abuse Diagnosis, och DOK, Dokumentationssystem, samt en sammanställning av de forskningsprojekt som SiS har finansierat.

METODUTVECKLING

En del av SiS arbete med metodutveckling sker i samverkan med externa forskare. Tre LVM-hem deltar i ett forskningsprojekt där man ska pröva två behandlingsmodeller för psykiatrisk samsjuklighet, Integrated Combined Therapies (ICT) och Illness Management and Recovery Program (IMR). Karlstad universitet leder projektet. Under 2013 utbildades personalen i behandlingsmodellerna och arbetet med att införa modellerna på avdelningarna påbörjades. Projektet kommer att fortsätta under 2014.

Vid en institution erbjuds missbruksbehandling för klienter med ADHD. Behandlingen bygger på en metod för DBT-baserad färdighetsträning i grupp och följs upp i ett forskningsprojekt lett av Karolinska Institutet.

Inom ramen för ett pågående forskningsprojekt används vid flera ungdomshem programmet ACT, Acceptance and Commitment Therapy. ACT har sin utgångspunkt i KBT, kognitiv beteendeterapi.

Under året har behandlare från sju institutioner som verkställer slutna ungdomsvård utbildats i och påbörjat behandling med kriminalitetsprogrammet *Stopp & Tänk*, ett manualbaserat KBT-program.

EUROMET

Euromet är en sammanslutning av organisationer och föreningar från elva europeiska länder som arbetar med vård och behandling av omhändertagna barn och ungdomar. Årets konferens arrangerades av SiS ungdomshem Råby i samarbete

med Stiftelsen Råby Räddningsinstitut, Malmö högskola och Malmö stad. Konferensen presenterade dels pågående forskning, dels olika metoder och program som används inom SiS, bland annat Motiverande samtal (MI) och Multidimensional treatment foster care (MTFC). De drygt hundra deltagarna fick också göra studiebesök i några av Malmö stads olika verksamheter. Parallellt med Euromet pågick ett veckolångt läger, jamboree, utanför Ystad för ungdomar och ledare från åtta Euromet-länder. Syftet med jamboreen är att öka ungdomarnas medvetenhet om andra kulturer, utveckla tolerans och förståelse för mångfald samt skapa en dialog genom att ha ett erfarenhetsutbyte mellan unga från olika bakgrund och kulturer.

Rättssäker verksamhet

UTBILDNING

För att säkerställa att institutionerna fattar lagenliga och väldokumenterade beslut har en grundutbildning i rättstillämpning och dokumentation för beslutsfattare genomförts vid fyra tillfällen. Även en fortsättningsutbildning har genomförts vid fyra tillfällen.

GRANSKNING

En särskild intern juridisk granskning av beslut om vissa särskilda befogenheter har genomförts under året. De befogenheter som har granskats är *omhändertagande av egendom* och *förstörande av egendom* samt *telefoninskränkning* och *brevgranskning*. Det som granskades var om besluten var lagenliga, om besluten har underrättats eller delgivits den unge/klienten men också vilken information som den unge/klienten fick i samband med beslutet. Antalet formella beslut om telefoninskränkningar har ökat över tid. Vid tidigare granskningar har vi kunnat konstatera att det har fattats anmärkningsvärt få beslut om telefoninskränkningar trots indikationer från flera håll om att begränsningar har skett.

Årets granskning visar att det är färre beslut som har bristfälliga motiveringar. Det gäller framförallt befogenheterna *brevgranskning* och *omhändertagande av egendom*. Återrapportering av resultaten från granskningen har bland annat skett genom utbildningar för beslutsfattarna och återkoppling till berörda institutionschefer.

TILLSYN

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) granskar sedan den 1 maj 2013 verksamheten vid SiS institutioner genom anmälda och oanmälda inspektioner. Samtliga ungdomshem ska granskas minst två gånger per år och minst en granskning ska vara oanmäld. Under året har den anmälda inspektionen haft fokus på hur verksamheten hanterar klagomål och synpunkter samt rapporter om missförhållanden för att säkra kvaliteten.

Vid de oanmälda inspektionerna granskades kvaliteten och säkerheten vid de särskilda ungdomshemmen. Inspektionerna gav framförallt en ögonblicksbild av verksamheten. Inspektörerna har vid samtliga inspektioner samtalat med de barn och ungdomar som har samtyckt till det. Samtalen med de unga har rört samma områden, men frågor har också ställts om delaktighet och trygghet. Ungdomarnas synpunkter har haft stort utrymme i IVO:s beslut. Av besluten framgår hur ungdomarna uppfattar vården och hur deras klagomål och synpunkter beaktats på institutionen. Ungdomarnas synpunkter har kommunicerats med institutionsledningen, som har haft möjlighet att bemöta det ungdomarna har sagt.

Under tiden 18 januari–31 december¹ inkom totalt 81 beslut från inspektioner vid ungdomshem, 13 av dessa var föranmälda. Två inspektioner gjordes vid LVM-hem och båda var föranmälda. I nästan två tredjedelar av besluten rapporterades inga brister. IVO riktade kritik mot eller hade synpunkter på verksamheten vid 29 inspektioner och ställde krav på återrapportering i åtta fall, varav sju inom ungdomsvården.

SiS verksamhet inspekteras också av Justitieombudsmännens (JO) NPM-enhet (National Preventive Mechanism). Under året har NPM-enheten skickat protokoll från nio inspektioner, sju för LVM-hem och två för ungdomshem. Enheten rapporterar sina iakttagelser till JO som i sin tur bedömer om ett ärende ska öppnas. Resultatet av inspektionerna har lett till att JO har öppnat nya ärenden.

LEX SARAH

Alla anställda inom SiS omfattas av en skyldighet att rapportera missförhållanden eller risker för missförhållanden enligt lex Sarah. Syftet med lex Sarah är att verksamheten ska utvecklas och att missförhållanden ska rättas till.

Under året har 133 rapporter kommit in från anställda, huvudsakligen från institutionschefer och avdelningsföreståndare. Antalet rapporter är en dubbling jämfört med föregående år. SiS har omfattats av lex Sarah sedan den 1 juli 2011 och antalet rapporter inom myndigheten har ökat successivt. Liksom tidigare år handlar rapporterna bland annat om våld och konflikter mellan ungdomar, frihetsberövanden utan lagstöd, droger på avdelningen och avvikningar.

Allvarliga missförhållanden eller risker för allvarliga missförhållanden ska anmälas till IVO. Åtta av 133 fall anmäldes jämfört med året innan då 39 av 65 fall anmäldes. En orsak till minskningen är att Socialstyrelsens handbok om lex Sarah ger grund för en mer restriktiv tolkning av vilka fall som ska anmälas till IVO.

¹ I årsredovisningen 2012 redovisades samtliga beslut under året och de som inkom till och med den 17 januari 2013. Skälet till detta var att hålla samman årets inspektioner. Eftersom tiden mellan inspektion och rapport kan vara förhållandevis lång redovisas från och med 2013 bara de beslut som kommit in under året.

IVO:s kritik och synpunkter, rapporter och beslut i lex Sarah-ärenden samt beslut från NPM-enhetens inspektioner sammanställs halvårsvis i särskilda rapporter och redovisas i SiS ledningsgrupper för att få största möjliga påverkan inom hela verksamheten. Åtgärder vidtas på berörda institutioner och vid behov även centralt, genom till exempel förändrade riktlinjer eller andra åtgärder.

INFORMATION OM RÄTTIGHETER

Vid alla ungdomshem och LVM-hem har ungdomar och klienter fått ta del av SiS informationsmaterial och Socialstyrelsens broschyr om rättigheter under tvångsvården. Vid de allra flesta hem har personalen gått igenom informationen tillsammans med ungdomarna och klienterna. Alla institutioner hade rutiner för att vid behov hjälpa den unge eller klienten att överklaga beslut eller klaga på vården.

Åtterrapportering enligt regleringsbrevet

SiS ska redovisa användningen av myndighetens särskilda befogenheter över tid och med nyckeltal.

Samtliga särskilda befogenheterna redovisas i tabeller för åren 2009–2013, se avsnittet *Fakta i siffror, Särskilda befogenheter*.

SÄRSKILDA BEFOGENHETER

För att vården ska kunna genomföras kan SiS i vissa fall använda så kallade särskilda befogenheter. Befogenheterna ska användas restriktivt och med omdöme och får bara användas om de står i rimlig proportion till syftet med åtgärden. Om mindre ingripande åtgärder är tillräckliga ska sådana användas.

De flesta beslut om de särskilda befogenheterna har ökat över tid. Det gäller till exempel telefoninskränkning, omhändertagande av egendom och kroppsvisitationer. En förklaring till ökningen av registrerade beslut kan vara den omfattande utbildning i rättstillämpning och dokumentation för beslutsfattare som har skett de senaste fyra åren. En annan förklaring kan vara att IVO har tolkat bestämmelserna som att institutionerna måste fatta formella beslut i vissa situationer där man tidigare inte har fattat beslut. Antalet beslut om vård i enskildhet har ökat inom både ungdomsvården och missbruksvården.

AVSKILJNINGAR

Den mest ingripande befogenheten som SiS kan använda sig av är avskiljning. Om den intagne uppträder våldsamt eller är så påverkad av berusningsmedel att han eller hon

inte kan hållas till ordningen får denne hållas i avskildhet i högst 24 timmar, och ska då stå under fortlöpande uppsikt av personalen.

För ungdomar vårdade enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU, har antalet avskiljningar ökat något sedan föregående år men det är ingen andelsmässig ökning i förhållande till antalet vårdade personer. Den genomsnittliga tiden i avskildhet var i princip lika lång, cirka en och en halv timme. Sett över en femårsperiod har tiden i avskildhet dock minskat. Majoriteten av alla avskiljningar, 96 procent, var kortare än sex timmar.

För ungdomar som avtjänar slutna ungdomsvård enligt lagen (1998:603) om verkställighet av slutna ungdomsvård, LSU, har tiden i avskildhet minskat jämfört med år 2012. Den genomsnittliga tiden i avskildhet är betydligt lägre jämfört med för fem år sedan. Tio avskiljningar skedde under 2013 och samtliga var under sex timmar.

För klienter som vårdas med stöd av lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, LVM, har antalet avskiljningar ökat. Sett i förhållande till totala antalet vårdade personer är det en knapp ökning av antal avskiljningar. Den genomsnittliga tiden i avskildhet har ökat med nästan en timme. 81 procent av alla avskiljningar var kortare än sex timmar.

Utgångspunkter för verksamheten

Myndigheten ska

- utforma sin verksamhet så att den utgår från flickors och pojkars samt kvinnors och mäns villkor och behov,
- inför beslut eller andra åtgärder som kan röra barn bedöma konsekvenserna för barn och därvid ta särskild hänsyn till barns bästa.

Myndigheten ska i sin verksamhet utgå från ett brukarperspektiv.

Myndigheten ska, genom samverkan med andra myndigheter och övriga aktörer, verka för att brukarna får en sammanhållen vård.

SiS instruktion

Vi ska utgå från flickors och pojkars samt kvinnors och mäns villkor och behov

SiS lämnade under hösten en plan till regeringen som beskriver hur vi ska arbeta med jämställdhetsintegrering under 2014. SiS är en av 18 myndigheter som har fått i uppdrag att ta fram en sådan plan och vi ingår i ett gemensamt myndighetsnätverk för detta.

I SiS plan ingår

- att utveckla och pröva en utbildning i kombination med handledning för behandlingspersonal
- utbildning av verksamhetscontrollers
- utbildning av samtalsledare på institutionerna.

De planerade insatserna knyter an till vårt pågående arbete om bemötandet av unga och klienter i verksamheten. Resultat från tidigare forskning visar att det finns tendenser till att vi oavsiktligt bemöter män och kvinnor, pojkar och flickor olika. I arbetet med jämställdhetsintegrering ska vi öka vår kunskap så att vi ser omotiverade skillnader i vårt bemötande som har med kön att göra.

Med utbildningen för behandlingspersonal vill vi fokusera på och öka kunskapen om normer och hur dessa normer påverkar vårt bemötande av ungdomar och klienter. Målet är att vi ska bemöta ungdomar och klienter kunnigt och respektfullt – oavsett kön, könsidentitet, könsuttryck och sexuell läggning. Utbildningen kommer att kombineras med handledning.

Deltagare från SiS kommer att gå en utbildning i jämställdhetsintegrering för verksamhetscontrollers. Syftet med utbildningen är en långsiktig och hållbar utveckling mot jämställdhetsintegrering i myndighetens styrning och uppföljning.

Enligt planen ska vi också bygga upp en egen kompetens

för att utbilda samtalsledare som ska etablera och leda samtalsgrupper med unga och klienter på våra avdelningar. Dessa samtalsgrupper ska fokusera på våld och relationer.

Inom ramen för Nationell myndighetssamverkan för kvinnofrid var vi under hösten medarrangörer till konferensen *Arbetet mot våld – kunskap, erfarenheter och metoder*. Samverkan drivs på regeringens uppdrag och ska bland annat höja kunskapen om mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld samt förtryck och våld i samkönade relationer.

Vi ska inför beslut eller andra åtgärder som kan röra barn bedöma konsekvenserna för barn och ta särskild hänsyn till barns bästa

I vår verksamhet behöver vi ta hänsyn till barns behov, inte bara inom ungdomsvården utan också inom missbruksvården. En vuxen som vårdas för missbruk kan ha egna barn. För att stärka barnens rättigheter har vi arbetat med att ta fram en särskild handlingsplan för SiS. Arbetet med att stärka barns- och ungas rättigheter omfattar både de enskilda medarbetarnas kunskap om barns rättigheter, som de formuleras i barnkonventionen, och hur SiS utformar beslutsprocesser och arbetsprocesser.

Inom SiS skola ska eleverna delta i arbetet med att ta fram en likabehandlingsplan. Syftet är att motverka kränkande behandling och stödja en trygg miljö.

I anslutning till att den unge skrivs in på SiS ungdomshem får hon eller han både skriftlig och muntlig information om SiS särskilda befogenheter, om rätten att överklaga vissa beslut och rätten att klaga på vården. Den unges föräldrar/vårdnadshavare får ta del av samma information.

SiS har riktlinjer för god omvårdnad och för behandlingsplanering. Riktlinjerna beskriver ungdomarnas rätt att komma till tals och att deras uppfattning om behandlingsbehov, önskemål och åsikter ska ges betydelse. I dialoger mellan dels verksamhetsdirektörer och institutionschefer, dels generaldirektör och verksamhetsdirektörer, följer vi varje kvartal upp ungdomarnas upplevda delaktighet och trivsel. Uppföljningen görs utifrån strukturerade intervjuer med ungdomarna.

I SiS interna utbildning i juridik, som har fortsatt under året, ingår information om barns rättigheter och hur dessa kan omsättas i praktisk verksamhet på ungdomshemmen. Denna information ingår även i den basutbildning för nyanställda som har återupptagits i ny form under året.

Vi ska utgå från ett brukarperspektiv

I intervjuer vid inskrivning och utskrivning ges ungdomar och klienter möjlighet att uttrycka sina åsikter i frågor som rör

dem. Intervjuerna ger oss viktig kunskap om hur de bedömer sitt behov av hjälp, vilka prioriteringar de önskar göra i sin behandlingsplanering och hur de har uppfattat vården.

Av dem som skrevs in för vård enligt LVU och/eller SoL intervjuades 71 procent vid intagningen, motsvarande andel för slutna ungdomsvård var 89 procent. Andelen klienter som intervjuades vid intagning på SiS LVM-hem var 75 procent.

Av de klienter som skrevs ut efter LVM-vård genomförde 55 procent en utskrivningsintervju. Det är en ökning med 7 procentenheter jämfört med året innan. En del klienter är på grund av vård enligt 27 § LVM inte på institutionen när utskrivningen görs, vilket kan göra det svårare att genomföra en intervju. En del klienter vill inte delta i intervjun.

Av de ungdomar som skrevs ut efter vård enligt LVU och/eller SoL intervjuades 74 procent. Av de ungdomar som frigavs efter att ha avtjänat slutna ungdomsvård intervjuades 86 procent. Det är en ökning med 13 respektive 12 procentenheter jämfört med föregående år. Att en större andel ungdomar intervjuats vid utskrivning ger SiS en bättre möjlighet att följa upp ungdomarnas upplevelse av vården.

Alla ungdomshem och LVM-hem arrangerar i olika omfattning möten för de boende, så kallade brukarforum. I dessa forum diskuterar man till exempel verksamhetens utformning och innehåll. Resultatet återkopplas mellan brukarforum och ledning.

I strukturerade fokusgrupper har vi samtalat med ungdomar och klienter om hur de uppfattar olika delar av verksamheten. Som en del av ett pågående arbete med att ta fram riktlinjer för akutplaceringar genomförde vi under 2013 fokusgrupper om hur det är att placeras akut på ett ungdomshem. I april redovisade vi resultat av fokusgrupper om vård i enskildhet där barn och unga beskriver hur innehållet i vården och personalens bemötande har betydelse för i vilken utsträckning vårdformen upplevs som en hjälp. I årets granskning av myndighetens särskilda befogenheter har vi också intervjuat ungdomar och klienter om hur de uppfattat genomförandet av befogenheterna.

SiS generaldirektör är ordförande för SiS brukarråd som bidrar till att utveckla brukarperspektivet i verksamheten. I brukarrådet finns representanter från tolv olika brukarorganisationer. Rådet har bland annat tagit del av och diskuterat resultat av extern tillsyn, intern uppföljning av verksamhetens kvalitet och varit remissinstans i SiS bemötandeprojekt.

Vi ska genom samverkan med andra myndigheter och övriga aktörer verka för att brukarna får en sammanhållen vård

SiS målsättning är att ha en tydlig och stark roll i ungdomarnas och klienternas vårdkedja. Under året har vi genomfört ett antal aktiviteter med andra myndigheter och aktörer för att stärka samverkan kring de ungdomar och klienter som vårdas hos oss. Nedan följer några exempel på sådan samverkan.

Socialtjänsten

Missbruksvård

För att stärka vården och övergången för klienten mellan tvångsvård och frivillig vård har vi en referensgrupp i Stockholm där vi träffar socialförvaltningen, Enheten för hemlösa och en stadsdelsförvaltning. Dessa möten har fortsatt under året. Gruppen har diskuterat principiella frågor om vårdens innehåll och samarbetet mellan huvudmännen kring klientens vård och behandling. Diskussionerna har förts vidare till ett nätverk för alla stadsdelars missbruksvård. I oktober genomfördes också en särskild samverkansdag med representanter för samtliga LVM-hem och stadsdelar i Stockholm.

Ungdomsvård

Vi har haft samverkansmöten med Stockholm stads socialförvaltning och stadsdelarnas socialtjänster. Vidare har vi genomfört en fokusgrupp med socialsekreterare och chefer från samtliga stadsdelsområden i Malmö stad. Frågeställningarna rörde bland annat vilka överväganden som görs vid en placering av ungdomar hos SiS.

Hälso- och sjukvård

Det är ett fortlöpande arbete att behålla och knyta nya kontakter med samverkande vårdgivare. Vi har under året etablerat kontakter med chefer inom både barn- och ungdomspsykiatri och vuxenpsykiatri samt beroendevården. Vi har ökat fokus på risker för patientsäkerheten i samverkan med andra vårdgivare med hjälp av vårt avvikelshanteringssystem.

Samverkan kring ensamkommande barn och ungdomar

Vi har deltagit i ett möte om ensamkommande barn och ungdomar hos Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), tillsammans med Migrationsverket och Länsstyrelsen i Västra Götaland.

Socialstyrelsen tar fram riktlinjer för ensamkommande barn och ungdomar och vi har med anledning av det arbetet informerat om hur SiS arbetar med ungdomarna och vilka insatser som vi gör.

Skolan

SiS har fått i uppdrag av regeringen att ta fram och pröva en samverkansmodell för skolan. Vi har därför startat skolprojektet *SiSam* och har slutit samverkansavtal med ett antal kommuner. Modellen ger förutsättningar för en tydlig ansvarsfördelning mellan socialtjänst, skola och institution. Projektet beskrivs i avsnittet *Resultatredovisning, SiS skola*.

Exempel på övriga aktiviteter

Vi har deltagit i SKL:s arbete med regeringsuppdraget *Kunskap till praktik*. En del i uppdraget var att genom utbildningsdagar skapa en gemensam kunskapsgrund mellan huvudmännen inom missbruks- och beroendevården. SiS har tillsammans

med övriga huvudmän planerat utbildningen och bidragit med föreläsare. Behandlingspersonal från SiS LVM-hem har också gått utbildningen.

SiS har varit representerat i *Kunskapsnoden* som är ett samverkansprojekt under ledning av Landstinget i Västra Götaland. Målet är att optimera den behandling som unga med självskadebeteende får, och sprida kunskap och utbildning inom detta område.

Rikspolisstyrelsen har ett regeringsuppdrag att stödja kommunernas arbete med sociala insatsgrupper. Vi är representerade dels i projektets styrgrupp och dels i projektets arbetsgrupp. Verksamheten har under året varit begränsad till vissa kommuner och det har rört sig om ett fåtal ungdomar som har gett sitt medgivande till att sekretessen mellan myndigheterna hävs, en förutsättning för att en social insatsgrupp ska komma den unge till del.

2013
RESULTATREDOVISNING

Resultatredovisning

■ ■ ■ Myndigheten ska särskilt svara för ekonomisk styrning, resultatuppföljning och kontroll.

Myndigheten får utföra uppdrag åt kommuner och länningar i samband med avgiftning av missbrukare, utslussning, eftervård eller andra insatser som anknyter till verksamheten vid särskilda ungdomshem och LVM-hem.

SiS instruktion

Så görs resultatredovisningen för ungdomsvården, skolan och missbruksvården

De ungdomar och klienter som skrivs ut efter vård på våra ungdomshem och LVM-hem utgör grunden för resultatredovisningen. Under vårdtiden genomförs bland annat utredningar, för ungdomar görs dessa på uppdrag av socialtjänsten. Ungdomar och klienter ska under tiden hos SiS få ta del av kunskapsbaserad vård och behandling samt av motivationsarbete. En del av dem som avslutar vård enligt LVU, LSU eller LVM övergår till fortsatt frivillig vård på våra institutioner. Merparten lämnar SiS för boende i till exempel det egna hemmet, HVB-hem eller familjehem.

Vi följer upp och redovisar verksamheten med hjälp av olika uppföljningssystem. Underlaget för redovisningen kan skilja sig åt mellan olika system. Detta gör att antalet ungdomar och klienter som redovisas kan skilja sig beroende på vilket system uppgifterna är hämtade ur.

Vid redovisning av uppgifter ur SiS klient- och institutionsadministrativa system, KIA, redovisas vårdperioder, det vill säga varje gång en ungdom eller klient skrivs ut efter att ha vårdats under ett visst lagrum (LVU, LSU, LVM eller frivillig vård enligt SoL). Det ger möjlighet att redovisa tvångsvård och frivillig vård separat.

Vid årets slut skickas en kompletterande uppföljningsenkät till alla SiS institutioner. Enkäten innehåller dels frågor om ungdomarnas och klienternas vårdperioder och dels frågor på en mer övergripande institutionsnivå.

På samtliga ungdomshem och LVM-hem intervjuas ungdomar och klienter med *ADAD-intervjuer* respektive *DOK-intervjuer*. Intervjuerna sammanställs centralt för dem som har vårdats längre tid än två veckor. Det är strukturerade intervjuer som genomförs då den unge/klienten kommer till SiS och då denne lämnar SiS. Redovisningen utgår därför från sammanhängande placeringstillfällen, även om den unge/

klienten övergår från vård enligt LVM/LVU till vård enligt SoL under sin vistelse hos oss. Ett placeringstillfälle kan omfatta flera vårdperioder under olika lagrum.

Från den 1 januari 2013 har institutionerna använt ett reviderat inskrivningsformulär för DOK. När det gäller utskrivningsintervjuerna har en successiv övergång till ett reviderat formulär skett. Klienter som vid intagningen har intervjuats med den nya intervjun har vid utskrivningen intervjuats med en ny utskrivningsintervju. Årsredovisningen redovisar, för jämförbarhetens skull, svar från klienter som har intervjuats med det tidigare utskrivningsformuläret. Jämförelse med föregående år måste trots det göras med försiktighet eftersom antalet intervjuer som redovisningen grundas på inte omfattar alla som har skrivits ut under året.

När en ungdom eller klient byter institution eller skrivs ut från SiS efter vård i minst 14 dagar skickar vi en enkät till socialtjänsten för att få en bedömning av våra insatser. Enkäten ska även skickas om den unge övergår från vård med stöd av LSU till LVU eller SoL eller tvärtom, men inte vid övergång mellan LVU och SoL. Uppföljningen ger oss möjlighet att följa nöjdhetsgraden för respektive institution och nöjdhetsgraden för sluten ungdomsvård separat.

För skoluppföljningen använder vi en enkät som besvaras av en lärare eller pedagogisk ledare på institutionen. Enkäten besvaras för utskrivna ungdomar under läsåret. För ungdomar som under vistelsen byter mellan vård med stöd av LVU och LSU besvaras en enkät för respektive vårdperiod. Om ungdomen byter mellan LVU och SoL besvaras endast en enkät för båda vårdperioderna.

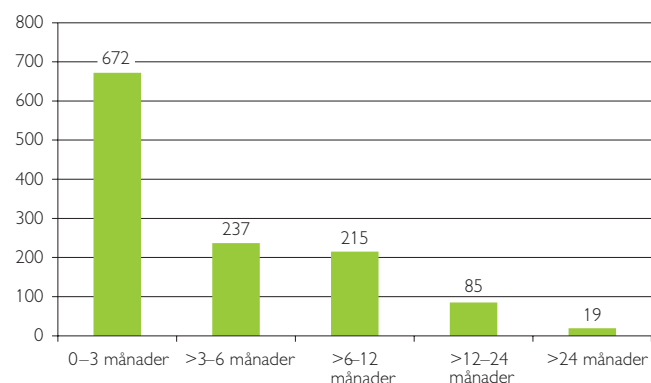
LSU-enkäten ska besvaras för samtliga ungdomar som frigges från sluten ungdomsvård under året. Enkäten besvaras kontinuerligt av institutionspersonal och avser den unges hela verkställighetstid.

Ungdomsvård

SiS har 25 ungdomshem som tar emot ungdomar i åldern 12–20 år för vård enligt LVU. På sju av dessa ungdomshem finns särskilt avsatta platser för ungdomar som har dömts till sluten ungdomsvård. Ungdomshemmen tar också emot ett mindre antal ungdomar för frivillig vård enligt SoL. Skäl för placering är bland annat utagerande beteende, missbruk och kriminalitet.

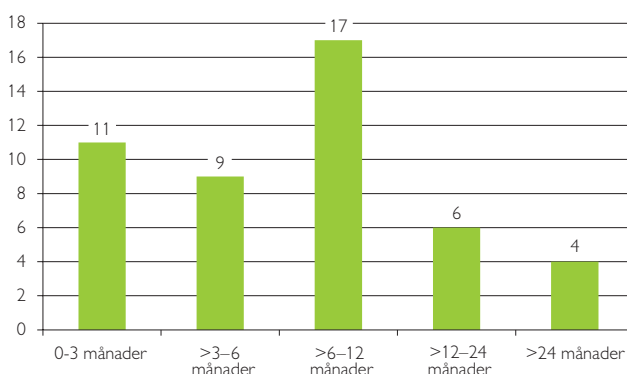
Totalt gjordes 1 228 utskrivningar efter vård enligt LVU, varav 30 procent gällde flickor. I 55 procent av vårdperioderna avslutades vården enligt LVU inom tre månader. Ytterligare 53 utskrivningar gjordes efter frivillig vård enligt SoL, av dessa

FIGUR 1 Vårdtider, antalet utskrivningar efter vård enligt LVU

Källa: KIA

FIGUR 2 Strafftider, antalet frigivningar efter verkställande av slutna ungdomsvård

Källa: KIA

TABELL 2 Avslutad vård vid SiS ungdomshem

	2009	2010	2011	2012	2013
Ungdomsvård					
Antal institutioner (varav med platser för LSU)	31 (7)	26 (7)	25 (7)	25 (7)	25 (7)
Antal platser LVU	611	575	572	577	585
Antal platser LSU	68	68	68	68	68
LVU, SoL					
<i>Utskrivningar, flickor</i>					
Antal utskrivningar efter vård enligt LVU	485	454	312	321	367
Antal utskrivningar efter vård enligt SoL	24	18	23	22	8
Genomsnittligt antal vård dygn vid utskrivning, LVU och SoL	143	129	183	174	160
<i>Utskrivningar, pojkar</i>					
Antal utskrivningar efter vård enligt LVU	900	870	829	867	861
Antal utskrivningar efter vård enligt SoL	58	64	29	51	45
Genomsnittligt antal vård dygn vid utskrivning, LVU och SoL	138	129	144	138	132
<i>Utskrivningar samtliga</i>					
Genomsnittligt antal vård dygn vid utskrivning, LVU och SoL	140	129	155	148	140
LSU*					
Antal frigivningar; flickor	4	2	3	4	2
Antal frigivningar; pojkar	66	86	74	66	45
Genomsnittlig strafftid för frigivna	10,1 mån	9,8 mån	9,1 mån	9,5 mån	10,0 mån

Källa: KIA

*Uppgifterna redovisas inklusive de ungdomar som har avslutat verkställigheten av andra skäl än frigivning, till exempel för att de har övergått till kriminalvården för att avtjäna fängelsestraff.

gällde 15 procent flickor. I genomsnitt varade vården enligt LVU eller SoL i 140 vård dygn.

Antalet frigivningar efter verkställande av sluten ungdomsvård var 47, vilket är betydligt färre än föregående år. Det övervägande flertalet gällde, precis som tidigare år, pojkar. Strafftiden för dessa ungdomar var i genomsnitt något längre än året innan.

Vårdens innehåll

BEHANDLINGSMETODER

SiS har arbetat för att de metoder som används i behandlingsarbetet ska vara kunskapsbaserade, det vill säga de ska ha stöd i forskning och vara väl beprövade på relevant målgrupp. Metoderna ska utföras av personal med rätt kompetens för respektive metod. Det ska även finnas en tydlig koppling mellan den unges problem och de insatser eller metoder som man väljer att arbeta med. Vi har en egen utbildningsorganisation för de metoder som används mest frekvent.

ART, Aggression Replacement Training och MI, Motiverande samtal, är metoder som har använts vid de flesta institutionerna. ART är ett strukturerat behandlingsprogram med inslag av social färdighetsträning, ilskekontrollträning och moralutbildning. MI är en strukturerad samtalsmetod som även kan användas i ett mer generellt förhållningssätt. Den har då fokus på respektfullt bemötande för att skapa samarbete, motivera och visa empati.

En annan metod som har använts på många institutioner är ÅP, Återfallsprevention. ÅP ska ge färdigheter till stöd för att inte återfalla i alkohol- eller narkotikamissbruk, eller göra återfallen så begränsade som möjligt. Exempel på andra metoder som använts är föräldraträningssystemet Komet och DBT, dialektisk beteendeterapi. DBT är en metod som vänder sig till personer med känslomässig instabilitet, självskadebeteende och återkommande självmordsproblematik. Flera institutioner erbjuder även psykoterapi.

MultifunC är ett helhetsprogram för utredning, behandling och eftervård av ungdomar med allvarlig psykosocial problematik. Två institutioner, en för pojkar och en för flickor, har arbetat enligt MultifunC. Ett annat helhetsprogram som getts vid tre institutioner är MTFC, Multidimensional Treatment Foster Care. Såväl MultifunC som MTFC innefattar flera kunskapsbaserade metoder.

Flera institutioner använder programmet ACT, Acceptance and Commitment Therapy som har sin utgångspunkt i KBT, kognitiv beteendeterapi. Detta ingår som en del i ett forskningsprojekt. Institutioner som verkställer sluten ungdomsvård har påbörjat behandling med kriminalitetsprogrammet *Stopp & Tänk*, som bygger på KBT.

BEHANDLINGSPLANERING

Alla ungdomar som vårdas enligt LVU och/eller SoL ska ha en individuell behandlingsplan. Planen ska tas fram inom tio dagar efter det att den unge kommer till ungdomshemmet och sedan följas upp kontinuerligt. Ungdomar som avtjänar sluten ungdomsvård ska på motsvarande sätt ha en individuell verkställighetsplan som upprättas i samråd med socialtjänsten i den unges hemkommun. Behandlingsplanen innehåller en kort redovisning av den unges livssituation och behov. Utgångspunkter är bland annat socialtjänstens vårdplan, information från tidigare utredningar och den unges egen uppfattning om sina problem och behov som kommit fram i inskrivningsintervju.

Av de ungdomar som skrevs ut från behandlingsavdelning hade 96 procent en behandlingsplan. Av dessa har 88 procent fullföljts. Det är ungefär samma andelar som året innan.

Samtliga 46 ungdomar som har frigivits efter sluten ungdomsvård har haft en verkställighetsplan. Av dessa har 43 ungdomar deltagit i planeringen av planen och för 34 ungdomar har planen upprättats tillsammans med socialtjänsten. Då planen inte har upprättats tillsammans med socialtjänsten har personal på ungdomshemmen i kommentarer till uppföljningen i de flesta fall angett att socialtjänsten informerats om innehållet i den unges verkställighetsplan.

I utskrivningsintervjun svarade 37 ungdomar (97 procent) som frigavs efter sluten ungdomsvård att de har haft en verkställighetsplan och 33 (89 procent) uppgav att de hade varit med i planeringen av behandlingen. Det är inga större skillnader jämfört med föregående år.

UTREDNINGAR

Socialtjänstens uppdrag ligger till grund för SiS utredningar. I utredningarnas huvudutlåtande sammanfattas och analyseras resultat från till exempel psykologutlåtande, pedagogiskt utlåtande och familje- och nätverksutlåtande. Den unge och dennes vårdnadshavare ska göras delaktiga i arbetet under hela utredningsprocessen. Det gjordes 251 utredningar på ungdomshem med utredningsplatser, vilket är 19 färre än året innan. För att kunna slutföra en utredning krävs att vårdtiden är minst åtta veckor.

Av de 46 ungdomar som frigavs från sluten ungdomsvård hade 36 en aktuell utredning att utgå från i verkställighetsplaneringen. En utredning ska göras för ungdomar med strafftider längre än två månader. För 39 ungdomar gjordes en strukturerad risk- och behovsbedömning.

På 21 av de 25 ungdomshemmen fanns anställd psykolog, några institutioner anlätade psykolog på konsultbasis. 22 ungdomshem hade tillgång till psykiatriker. 15 ungdomshem hade sjuksköterska med vidareutbildning i psykiatri. Dessa medverkar bland annat i utredningsarbetet.

TABELL 3 Andel med planering inför utslussning och tiden efter frigivning samt socialtjänstens deltagande (%)

	2009	2010	2011	2012	2013
Andelen frigivningar där det har funnits en planering av den unges utslussning i verkställighetsplanen*	63	84	65	75	67
Andelen frigivningar där samverkan har skett med socialtjänsten i planeringen av utslussningen*	86	77	77**	92	94
Andelen frigivningar där samverkan har skett med socialtjänsten i planeringen för tiden efter frigivningen*	83	74	68	84	80

Källa: LSU-enkäten

*Frågorna har anpassats till 2011 års reform av lagen om verkställighet av sluten ungdomsvård. Frågor för 2009–2011:

- Andelen frigivningar där det har funnits en planering inför utslussning.
- Andel frigivningar där socialtjänsten har deltagit i planering för utslussningen.
- Andel frigivningar där socialtjänsten har deltagit i planering för tiden efter frigivningen.

** Uppgiften har korrigerats. I årsredovisningarna 2011–2012 beräknades den på samtliga frigivningar istället för de som har en planerad utslussning.

UTSLUSSNING FRÅN SLUTEN UNGDOMSVÅRD, LSU

Alla ungdomar som frigges efter verkställighet av sluten ungdomsvård ska ha en planerad utslussning i verkställighetsplanen. Av de 46 ungdomar som frigavs under året hade 31 en sådan i verkställighetsplanen, det är 8 procentenheter lägre än föregående år. För 29 ungdomar hade SiS samverkat med socialtjänsten i utslussningsplaneringen. För 23 av dem som hade en planerad utslussning hade den unges familj varit med i planeringen. De planerade utslussningsåtgärderna kunde fullföljas för 22 ungdomar. För 37 ungdomar hade samverkan skett med socialtjänsten i planeringen för tiden efter frigivningen.

Alla ungdomar placeras i inledningen av verkställigheten på en läsbar avdelning. Under verkställighetens gång ska placeringen göras så öppen som omständigheterna medger. 27 av ungdomarna frigavs från läsbara avdelningar. På flera ungdomshem finns ett antal öppna behandlingsavdelningar med särskilda utslussningsuppdrag och där ungdomarna kan gå i skolan eller arbetspraktisera i närsamhället. 21 av ungdomarna har varit på en sådan plats under verkställigheten. Det är inga större skillnader mot föregående år. Av dem som frigavs hade tio ungdomar varit placerade utanför SiS under verkställigheten, exempelvis i träningslägenhet, HVB-hem eller i det egna föräldrahemmet.

ELEKTRONISK ÖVERVAKNING

Föregående år övergick ett försöksprojekt med elektronisk övervakning till ordinarie verksamhet. Av dem som frigavs under året hade 13 ungdomar vistats utanför ungdomshemmet med elektronisk övervakning.

HUR UPPLIVDE UNGDOMARNA OMVÅRDNADEN?

SiS riktlinjer för god omvårdnad beskriver vad ungdomarna har rätt att kräva för att känna sig trygga och väl omhändertagna hos oss. Alla som vistas hos SiS ska, precis som all personal, veta vad som står i riktlinjerna för god omvårdnad.

God omvårdnad hos SiS innebär bland annat att ungdomarna får vara delaktiga, framföra åsikter och blir lyssnade på. Av de ungdomar som har intervjuats vid utskrivning uppger en majoritet att de har fått komma till tals om sin vård och att de har kunnat framföra sina önskemål när utskrivningen planerades. De flesta upplever att personalen har tagit sig tid att prata med dem när de har behövt och att personalen har förstått vad de har velat ha hjälp med. Fler än hälften tycker också att de har fått hjälp med de problem de har velat ha hjälp med.

Av de ungdomar som har intervjuats vid utskrivning från LVU och/eller SoL uppgav en något större andel flickor än pojkar att de har kunnat framföra önskemål inför utskrivning, 67 procent jämfört med 61 procent. I övrigt finns inga större skillnader mellan könen och inte heller har det skett någon större förändring jämfört med föregående år.

God omvårdnad innebär också att den unge blir bemött på ett respektfullt sätt och har rätt till en bra och trygg miljö. En majoritet uppger att de har trivts på avdelningen och med sitt rum. Av ungdomarna vårdade enligt LVU och/eller SoL uppger 15 procent att de har blivit *lite* retade eller mobbade av andra ungdomar på institutionen och 8 procent uppger att de har blivit *ganska mycket* eller *mycket* retade eller mobbade. Det är en något större andel flickor än pojkar som uppger att de har blivit *lite*, *ganska mycket* eller *mycket* retade eller mobbade, 29 respektive 20 procent. Av dem som avtjänat sluten ungdomsvård uppgav tre ungdomar att de har blivit *lite* retade eller mobbade av andra ungdomar. Övriga ungdomar uppger att de inte alls har blivit retade eller mobbade.

Ungdomarna får även svara på om de tycker att det har varit bra för dem att vara på avdelningen och om de skulle rekommendera en kompis i samma situation en placering på samma avdelning. Av ungdomar utskrivna enligt LVU eller SoL skulle strax över hälften rekommendera en kompis en placering och majoriteten tycker att det har varit bra att vara på avdelningen. Detta är en svag minskning jämfört med

TABELL 4 Andel som svarat ganska mycket/mycket på respektive fråga i utskrivningsintervjun (%)

Fråga i utskrivningsintervjun	Andel som svarat ganska mycket/mycket					
	2011		2012		2013	
	LVU, SoL	LSU	LVU, SoL	LSU	LVU, SoL	LSU (antal)
Tycker du att du har kunnat komma till tals om din vård här; säga vad du tycker om din vård och om vad du behöver?	73	81	70	77	68	82 (32)
Har du kunnat framföra dina önskemål när utskrivningen planerades?	69	66	65	77	63	69 (27)
Tycker du att personalen har tagit sig tid att prata när du behövt prata med henne/honom?	81	81	80	80	84	79 (31)
Tycker du att personalen har förstått vad du vill ha hjälp med?	71	75	74	73	75	77 (30)
Tycker du att du här på avdelningen/institutionen har fått hjälp för de problem du verkligen velat ha hjälp med?	59	75	62	61	61	69 (27)
Har du trivts på avdelningen?	76	92	80	82	77	92 (36)
Har du trivts med ditt rum?	63	83	62	67	60	77 (30)
Har det hänt att du blivit retad eller mobbad av andra ungdomar på institutionen?	6	0	9	2	8*	0 (0)**

Källa: ADAD

*15 procent uppger att de har blivit lite retade eller mobbade av andra ungdomar på institutionen.

**Tre ungdomar uppger att de har blivit lite retade eller mobbade av andra ungdomar.

TABELL 5 Andel som i utskrivningsintervjun har svarat att de skulle rekommendera en kompis i samma situation en placering respektive att det har varit bra att vara på avdelningen

	2011		2012		2013	
	LVU, SoL	LSU	LVU, SoL	LSU	LVU, SoL	LSU (antal)
Skulle du rekommendera en kompis i samma situation?	74	80	55	72	53	69 (27)
Har det varit bra för dig att vara på avdelningen? (ganska mycket/mycket)	62	70	63	55	59	77 (30)

Källa: ADAD

föregående år. Det är en högre andel flickor jämfört med pojkar som tycker att det har varit bra för dem att vara på avdelningen, 65 jämfört med 56 procent. En högre andel av ungdomarna dömda till LSU uppger att det har varit bra för dem att vara på avdelningen och att de skulle rekommendera en kompis i samma situation en placering.

Liksom tidigare år finns skillnader i svaren mellan ungdomar som har vårdats enligt LVU och/eller SoL och ungdomar dömda till LSU. Till exempel uppger LSU-dömda ungdomar i större utsträckning att de har trivts och fått komma till tals.

SOCIALTJÄNSTENS BEDÖMNING

Socialtjänstens handläggare är enligt vår uppföljning nöjda med institutionernas arbete med ungdomarna. Drygt fyra av fem har uppgett att institutionen beaktade socialtjänstens förslag vid utformningen av behandlingsplanen. I de fall ungdomarna har gjort en SiS-utredning under placeringen

anser majoriteten av socialsekreterarna, drygt fem av sex, att utredningen höll god kvalitet, hade bra rekommendationer för fortsatta insatser och kunde användas vid socialtjänstens fortsatta arbete med den unge. Lika många uppger att de skulle förorda en ny placering på samma institution i liknande fall.

Svaren bygger på de 822 enkäter som socialtjänstens handläggare besvarade år 2013. Handläggarna har gjort en bedömning av institutionens omvårdnad av den unge på en femgradig skala, från mycket dåligt till mycket bra.

SiS skola

Alla SiS ungdomshem har en skolverksamhet. SiS är skolhuvudman och utgör en del av de särskilda utbildningsformerna som regleras i skollagen (2010:800). Ungdomshemmen är

geografiskt utspridda i landet och de ungdomar som går i SiS skola har olika långa placeringstider och olika skäl för placering. Ungdomarna är i åldern 12–20 år.

Oavsett vårdtid eller orsaker till placeringen ska SiS skola kompensera för den utbildning den unge går miste om vid placering på institution. Vi har en ramtimplan för grundskolan. Eleverna har rätt till en fullständig skoldag, vilket innebär 23 timmar undervisning i veckan. Ungdomarna tillhör oftast grundskolan eller gymnasieskolan, men ibland även särskolan.

Många av de ungdomar som kommer till SiS har svårigheter med skolan. Av de ungdomar som skrevs ut under läsåret och som intervjuades vid inskrivningen uppgav en fjärdedel att de hade fått gå om en klass. Strax över hälften av ungdomarna har haft svårt att hänga med i undervisningen. Majoriteten uppgav att de har skolkat i många ämnen och 63 procent att de har varit omotiverade i skolan. Hälften sade sig vilja ha hjälp med skolarbetet.

Lsåret 2012/2013

Sammanlagt 77 procent av de ungdomar som skrevs ut från SiS under läsåret 2012/2013 har deltagit i undervisning inom eller utanför SiS. Av de utskrivna ungdomarna var 29 procent skolpliktiga och 71 procent icke skolpliktiga.

GRUNDSKOLA

Majoriteten av de ungdomar som skrevs ut har deltagit i skolundervisning, men i varierande utsträckning. Av de 30 ungdomar som inte har tagit del av någon undervisning hade 24 en vårdtid som var 30 dygn eller kortare.

De skolpliktiga ungdomarna ska ha en fullständig skoldag. Andelen som har fått en fullständig skoldag har ökat med 18 procentenheter jämfört med föregående läsår. Det är totalt en större andel flickor jämfört med pojkar som har fått en fullständig skoldag, 51 respektive 36 procent. Av de ungdomar

som inte har haft någon undervisning finns ingen skillnad mellan könen.

I likhet med föregående år är andelen som har haft undervisning enligt individuell utvecklingsplan 58 procent och andelen ungdomar som har haft anpassad studiegång 30 procent.

Av de ungdomar som deltog i undervisning hade 61 procent en planering för skolgången efter utskrivning som har överlämnats till mottagande skola eller socialtjänst. Detta är en minskning med 10 procentenheter jämfört med föregående läsår.

GYMNASIESKOLA

Alla icke skolpliktiga ungdomar som vårdas hos SiS ska erbjudas fullständig skoldag. Totalt har 80 procent fått erbjudande om fullständig skoldag. Av dessa ungdomar deltog 87 procent i undervisning i någon utsträckning.

Av de 173 ungdomar som inte har erbjudits fullständig skoldag hade 65 en vårdtid som var 30 dygn eller kortare.

LVU/SOL

Andelen av de icke skolpliktiga ungdomarna som skrevs ut efter vård enligt LVU och/eller SoL och som har fått erbjudande om fullständig skoldag har ökat med 18 procentenheter jämfört med föregående läsår. Det var en högre andel pojkar än flickor som inte deltog i någon undervisning alls, 16 respektive 3 procent. Jämfört med pojkar hade en högre andel flickor 15 timmar eller mer undervisning per vecka. Cirka hälften av dem som erbjöds fullständig skoldag har haft minst 15 timmar undervisning i veckan.

Av de 577 ungdomar som deltog i undervisning hade 7 procent skolgång utanför SiS. 73 procent hade undervisning enligt individuell studieplan. För 37 procent av ungdomarna som deltog i undervisningen har en planering för skolgången efter utskrivning från SiS överlämnats till mottagande skola eller socialtjänst.

TABELL 6 Deltagande i undervisning, grundskola*

	2011/2012		2012/2013	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Ungdomar som skrivits ut	345		361	
varav som deltagit i skolundervisning	311	90 %	331	92 %
Av dem som skrivits ut som haft:				
undervisning 15–22 timmar per vecka	138	40 %	108	30 %
undervisning minst 23 timmar per vecka	83	24 %	150	42 %

Källa: Skolenkät

*Uppgift om antal timmar skolundervisning började mätas läsåret 2011/2012.

TABELL 7 Deltagande i undervisning, gymnasieskolan*

	2011/2012				2012/2013			
	LVU/SOL		LSU		LVU/SOL		LSU	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ungdomar som skrivits ut	888		76		826		58	
varav som erbjudits fullständig skoldag	552	62 %	72	95 %	659	80 %	52	90 %
varav som deltagit i skolundervisning	497	90 %	61	85 %	577	88 %	45	87 %
Andel av de ungdomar som erbjudits fullständig skoldag som har haft:								
undervisning 15-22 timmar/vecka	186	34 %	11	15 %	215	33 %	11	21 %
undervisning minst 23 timmar/vecka	64	12 %	18	25 %	99	15 %	3	6 %

Källa: Skolenkät

*Uppgift om antal timmar skolundervisning började mätas läsåret 2011/2012.

LSU

Andelen ungdomar som erbjöds fullständig skoldag och deltog i undervisning i 15 timmar eller mer per vecka har minskat med 13 procentenheter jämfört med föregående läsår. Tio ungdomar fick helt eller delvis undervisning utanför SiS. 42 ungdomar har haft undervisning enligt individuell studieplan.

Av dem som deltog i undervisning hade 27 ungdomar en planering för skolgång efter frigivning som överlämnades till mottagande skola eller socialtjänst.

LÄRARE

Den 1 december 2013 trädde kravet om lärarlegitimation i kraft. Den som anställdes före den 1 juli 2011 får under tiden för anställningen ansvara för undervisning och betygssättning även utan legitimation fram till den 30 juni 2015. Undantagna från legitimationskravet är bland annat lärare i yrkesämnen.

Andelen behöriga lärare² inom SiS var 61 procent år 2013, vilket motsvarar 126 av 207 lärare. Året innan var motsvarande andel 64 procent. Flera behöriga lärare har slutat under året vilket siffrorna också visar på. En översyn kommer att ske under 2014.

Av de behöriga lärarna är det 61 som har lärarlegitimation och ytterligare 37 som har ansökt om legitimation.

Vid årsskiftet 2013/2014 deltog 39 lärare i studier. Av dessa studerade en del för att få behörighet medan en del studerade för att utöka redan befintlig behörighet.

SAMVERKAN FÖR OBRUTEN SKOLGÅNG

På uppdrag av regeringen har SiS och Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) utvecklat en samverkansmodell för skolan. Bland annat Socialstyrelsen, Skolverket och referenskommuner har lämnat värdefulla synpunkter i arbetet med att utforma modellen. Projektet pågår till och med den 31 december 2015.

Samverkansmodellen involverar socialtjänst och skola i elevens hemkommun inför, under och efter en placering hos oss för att uppnå en sammanhållen skolgång för eleven. Under hösten har projektdeltagare från SiS och SPSM träffat ansvariga på varje ungdomshem för att informera om modellen och de nya rutiner den innebär under projektiden.

SiS har tecknat samverkansavtal med fyra kommuner: Eskilstuna, Norrköping, Västerås och Örebro. Vi har även haft förberedande dialoger med Stockholm, Göteborg, Malmö och ytterligare tio kommuner. Avtalen beskriver vilka funktioner som är utsedda i kommunen och på SiS, för att säkerställa en obruten skolgång. Arbetet fortsätter med målet att under 2014 ha avtal med 50 av de kommuner som placerar i störst omfattning på ungdomshemmen.

² Inom gruppen som inte räknas till behöriga finns även de lärare som undervisar i yrkesämnen och som är undantagna från legitimationskravet.

Missbruksvård

SiS har elva LVM-hem där kvinnor och män vårdas med stöd av LVM. Vården pågår i högst sex månader och ska så snart som möjligt övergå till vård i öppnare former enligt 27 § LVM. LVM-hemmen tar varje år emot ett mindre antal klienter för frivillig vård enligt SoL.

Totalt gjordes 980 utskrivningar efter vård enligt LVM, varav 32 procent gällde kvinnor. Utöver detta avslutades frivillig vård enligt SoL vid 149 tillfällen, varav 27 procent gällde kvinnor. Flertalet av klienterna har vårdats i sex månader. I genomsnitt var vårdtiden 5,7 månader för de klienter som vårdats enligt 4 § LVM. En del klienter vårdades enbart med stöd av ett så kallat omedelbart omhändertagande enligt 13 § LVM, vilket innebär att det inte bedömdes finnas stöd för fortsatt vård efter den akuta insatsen. Detta gällde för nästan alla som vårdades kortare tid än två veckor. Totalt vårdades 25 procent enbart enligt 13 § LVM, motsvarande andel året innan var 22 procent.

Vårdens innehåll

BEHANDLINGSMETODER

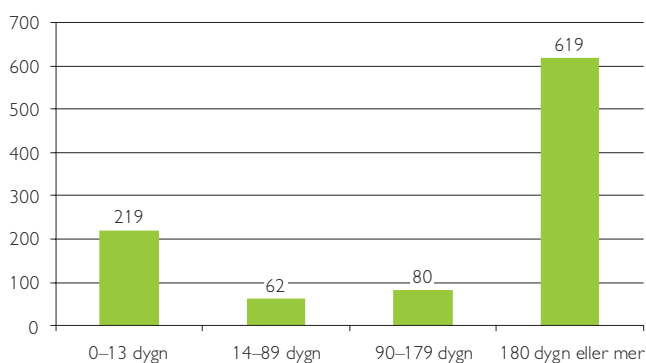
De metoder som används inom LVM-vårdens motivations- och behandlingsarbete ska vara väl beprövade och ha stöd i forskning. Personalen ska ha utbildning i de metoder som

erbjuds och det ska finnas en tydlig koppling mellan klientens behov och de insatser som genomförs.

Samtliga LVM-hem erbjuder MI, Motiverande samtal och ÅP, Återfallsprevention. Andra metoder inom LVM-vården är CRA, Community Reinforcement Approach, Tolvstegsmodellen och DBT, Dialektisk Beteendeterapi. CRA baseras på kognitiv beteendeterapi och inriktar sig utöver missbruk på olika livsområden som till exempel boende och arbete. DBT används i behandling av klienter som har svårt att reglera känslor och impulser samt hantera relationer.

Tre LVM-hem prövar inom ramen för ett forskningsprojekt

FIGUR 3 Vårdtider, utskrivningar LVM

Källa: KIA

TABELL 8 Avslutad vård vid SiS LVM-hem

	2009	2010	2011	2012	2013
Missbruksvård					
Antal institutioner	13	11	11	11	11
Antal fastställda platser	348	320	349	349	345
Utskrivningar, kvinnor					
Genomsnittligt antal vård dygn LVM	142	141	141	147	141
Antal utskrivningar efter vård enligt LVM	318	335	347	312	310
Antal utskrivningar efter frivillig vård enligt SoL	80	75	66	48	40
Utskrivningar, män					
Genomsnittligt antal vård dygn LVM	124	133	139	134	129
Antal utskrivningar efter vård enligt LVM	655	731	684	650	670
Antal utskrivningar efter frivillig vård enligt SoL	208	112	122	106	109
Utskrivningar samtliga vårdade enligt LVM					
Genomsnittligt antal vård dygn LVM	130	136	140	138	133
Utskrivningar samtliga vårdade enligt 4 § LVM					
Genomsnittligt antal vård dygn för klienter vårdade enligt 4 § LVM	173	174	174	174	174

Källa: KIA

två behandlingsmodeller för psykiatrisk samsjuklighet: ICT, Integrated Combined Therapies, och IMR, Illness Management and Recovery. Båda dessa är behandlingsmodeller för missbruk i kombination med psykiatriska problem. En institution erbjuder missbruksbehandling för klienter med ADHD som följs upp i ett forskningsprojekt lett av Karolinska Institutet.

SJUKHUSVÅRD OCH PSYKIATRI

Det är inte ovanligt att klienter i vårdens inledningsskede är i behov av sjukhusvård för till exempel abstinensbehandling eller för att få somatiska vårdbehov tillgodosedda. Det är socialnämnden som ansvarar för att bedöma av om LVM-vården ska inledas på sjukhus. Av de klienter som togs in under året var det 62 procent som inledde vården på sjukhus, jämfört med 57 procent året innan.

Nio av elva LVM-hem hade tillgång till psykiatriker på institutionen eller avtal med psykiatrisk klinik. Åtta LVM-hem hade sjuksköterska med vidareutbildning inom psykiatri. Av dem som vårdades enligt 4 § LVM fördes 48 klienter, varav 17 kvinnor, någon gång under vårdtiden över till psykiatrisk slutenvård.

UTREDNINGAR

Alla klienter som vårdas enligt 4 § LVM ska erbjudas en *SiS utredning LVM*. Denna ska ligga till grund för arbetet med att motivera klienten till fortsatt behandling. Utredningen ska också ge underlag till en planering för fortsatta insatser inom ramen för vård enligt 27 § LVM och efter avslutad LVM-vård. LVM-tiden är ofta den enda drogfria period som är tillräckligt

lång för att utreda den enskildes psykiska hälsotillstånd och beroendeproblematik. Utredningen görs utifrån ett helhetsperspektiv och omfattar bland annat missbruk, fysisk och psykisk hälsa samt social situation.

Av de 734 klienter som skrevs ut enligt 4 § LVM hade 565 (77 procent) erbjudits *SiS utredning LVM*. Av dessa tackade 231 personer ja till utredning och för 200 klienter fullföljdes utredningen.

VÅRD ENLIGT 27 § LVM

LVM-vården kan pågå under högst sex månader och ska så snart som möjligt övergå till vård i annan form enligt 27 § LVM. Sådan vård kan ges på behandlingshem utanför SiS, i familjehem eller genom att klienten deltar i strukturerade öppenvårdsprogram. Andelen utskrivningar som föregåtts av vård i annan form var, liksom året innan, 75 procent.

För klienter som har missbruk i kombination med psykisk problematik kan det vara svårt att finna lämpliga alternativ för vård i annan form. Även för klienter med stora omvårdningsbehov kan det vara svårt att göra en placering enligt 27 § LVM. Ett antal klienter stannar kvar på LVM-hemmet under hela vårdtiden, på socialtjänstens eller på eget önskemål.

Hälften av de klienter som har gjort en intervju vid utskrivningen³ ansåg att vården enligt 27 § LVM hade varit till mycket eller väldigt mycket stöd och hjälp. Kvinnorna var något mer nöjda än männen (58 respektive 47 procent).

³ Enbart intervjuer med det tidigare formuläret.

TABELL 9 Andel respektive antal, av utskrivna efter vård enligt 4 § LVM som fått ta del av vård enligt 27 § LVM

	2009	2010	2011	2012	2013
Andel	77 %	75 %	78 %	75 %	75 %
Antal	550	617	637	564	551

Källa: KIA

TABELL 10 Andel som har svarat ganska/mycket/väldigt mycket i utskrivningsintervjun

Frågor i utskrivningsintervjun	2011	2012	2013*
Har du känt dig trygg på institutionen?	_**	89	91
Fanns det någon i personalen du kunde prata med när du behövde det?	90	90	89
Var bemötandet de första dagarna efter intagning bra?	_**	84	87
Har du fått stöd av personalen att fundera över din situation?	78	80	80
Har miljön på institutionen varit bra?	71	75	73
Hur mycket stöd/hjälp har du fått med dina drogproblem?	51	58	57
Tycker du att institutionen har erbjudit dig bra fritidsaktiviteter?	55	55	56

Källa: DOK

* Årsredovisningen visar endast svar från klienter som har intervjuats med det tidigare utskrivningsformuläret. Jämförelse med föregående år bör göras med försiktighet eftersom antalet intervjuer som redovisningen grundas på inte omfattar alla som har skrivits ut under året.

**Uppgiften fanns inte med i årsredovisningen 2011.

HUR UPPLEVDE KLIENTERNA OMVÅRDNADEN?

Klienterna har i de flesta fall upplevt bemötandet de första dagarna som bra. De allra flesta har känt sig trygga under tiden på LVM-hemmet. Majoriteten av både männen och kvinnorna upplever att det har funnits någon i personalen att prata med när de har behövt det och tycker att de har fått bra stöd av personalen att fundera över sin situation. Drygt hälften av klienterna upplever att institutionen har erbjudit fritidsaktiviteter som de har varit nöjda med, männen i högre utsträckning än kvinnorna (60 respektive 44 procent). 62 procent av kvinnorna och 55 procent av männen upplever att de har fått hjälp med sina drogproblem.

SOCIALTJÄNSTENS BEDÖMNING

Vår uppföljning visar att socialtjänstens handläggare genomgående är nöjda med institutionernas arbete med klienterna.

Fyra av fem handläggare anser att institutionen beaktade socialtjänstens förslag vid utformningen av behandlingsplanen. Majoriteten, fem av sex, tyckte att personalen på LVM-hemmet har lyckats motivera klienten till vård i annan form enligt 27 § LVM och att de har haft ett bra samarbete med institutionen vid planeringen inför denna vård. I de fall klienten har gjort en *SiS utredning LVM* under placeringen ansåg majoriteten av handläggarna, fyra av fem, att utredningen höll god kvalitet, gav bra rekommendationer för fortsatta insatser och kunde användas vid socialtjänstens fortsatta arbete med klienten. Drygt fyra av fem uppger att de skulle förordna en ny placering på samma LVM-hem i ett liknande fall.

Bedömningen bygger på de 593 enkäter som socialtjänstens handläggare besvarade år 2013. Handläggaren gör en bedömning av institutionens omvårdnad av klienterna på en femgradig skala, från mycket dåligt till mycket bra.

FAKTA I SIFFROR
2013

Fakta i siffror

Ungdomsvård, LVU och SoL

TABELL 11 Beläggning och intagningar*

	2009	2010	2011	2012	2013
Genomsnittlig platsbeläggning**	88 %	92 %	90 %	88 %	86 %
Enskilda individer som togs in, pojkar	811	782	736	759	758
Enskilda individer som togs in, flickor	396	385	299	289	312
Antalet intagningar, LVU, pojkar	890	855	824	873	887
Antalet intagningar, LVU, flickor	456	433	313	320	355
Antalet intagningar, frivillig vård, pojkar	64	52	33	51	39
Antalet intagningar, frivillig vård, flickor	21	22	19	20	9
Medelålder vid intagning	16,7	16,7	16,7	16,6	16,6
Medelålder vid intagning, pojkar	16,8	16,8	16,8	16,7	16,7
Medelålder vid intagning, flickor	16,5	16,5	16,3	16,2	16,4

Källa: KIA

*I årsredovisningarna 2009–2012 utgick uppgifterna från datum för inskrivning, det vill säga då institutionen skrev in den unge. Från och med årsredovisningen 2013 redovisas intagningar vilket är det datum som ungdomarna kommer till SIS. Det innebär endast en liten förändring av siffrorna i tabellen.

**Inkluderar samtliga ungdomar, även LSU. Från och med år 2010 baseras beläggningen på genomsnittligt antal platser jämfört med tidigare år då beläggningen är baserad på fastställda platser.

Sluten ungdomsvård, LSU

TABELL 12 Intagningar

	2009	2010	2011	2012	2013
Enskilda individer som togs in, pojkar	84	76	75	40	41
Enskilda individer som togs in, flickor	1	3	3	4	1
Antalet intagningar, pojkar	84	76	76	42	41
Antalet intagningar, flickor	1	3	3	4	1
Medelålder	17,6	17,6	17,8	17,7	17,7

Källa: KIA

TABELL 13 Antal avvikningar, efter varifrån avvikningen skedde respektive antal dygn den unge varit avviken

	2009	2010	2011	2012	2013
<i>Varifrån avvikningen skett</i>					
Avvikningar från institution eller institutionsområde	8	7	5	5	3
Avvikningar från bevakad permission	3	1	3	2	3
Avvikningar från obevakad permission	4	10	13	8	3
<i>Avvikningsdygn</i>					
Åter samma dag	7	4	1	6	2
1–7 dygn	3	5	8	3	3
8–14 dygn	1		2	1	2
15 dygn eller fler	4	4	7	5	2
Ej åter inom kalenderåret		5	3		
Totalt antal avvikningar	15	18	21	15	9

Källa: KIA

TABELL 14 Vad ungdomarna frigavs till efter verkställighet av sluten ungdomsvård*

	2009	2010	2011	2012	2013
Föräldrahemmet	45	60	46	43	26
Boende hos släkting/vänner	7	2	7	2	3
Fortsatt vård inom SiS	12	10	7	6	3
HVB-hem eller familjehem	2	2	5	5	4
Eget boende	2	6	4	5	4
Annat	2	8	8	9	7
Summa	70	88	77	70	47

Källa: KIA

*Uppgifterna redovisas inklusive de ungdomar som inte har frigivits utan övergått till kriminalvården för att avtjäna fängelsestraff.

Missbruksvård, LVM

TABELL 15 Beläggning och intagningar

	2009	2010	2011	2012	2013
Genomsnittlig platsbeläggning*	88 %	105 %	93 %	89 %	91 %
Enskilda individer som togs in, män	705	705	637	632	646
Enskilda individer som togs in, kvinnor	334	337	325	316	303
Antalet intagningar, LVM, män	701	733	653	644	685
Antalet intagningar, LVM, kvinnor	315	341	330	308	326
Antalet intagningar, frivillig vård, män	203	105	118	115	101
Antalet intagningar, frivillig vård, kvinnor	87	73	58	50	38
Medelålder vid intagning	42	41	41	41	39
Medelålder vid intagning, män	43	42	42	42	41
Medelålder vid intagning, kvinnor	40	39	38	38	36
Andel av intagningar med stöd av LVM som var omedelbara omhändertaganden enligt 13 § LVM	82 %	82 %	81 %	83 %	83 %

Källa: KIA

* Från och med år 2010 baseras beläggningen på genomsnittligt antal platser jämfört med tidigare år då beläggningen är baserad på fastställda platser.

TABELL 16 Antal avvikningar efter varifrån avvikningen skedde och vårdavbrott, det vill säga avvikningar från 27 § LVM och avvikningar från vård inledd på sjukhus

	2009	2010	2011	2012	2013
Varifrån avvikningen skett					
Avvikning från institution eller institutionsområde.	163	178	205	188	197
Avvikning från personal vid bevakad vistelse utanför institutionen.	115	187	128	133	162
Återkom inte enligt plan för obevakad vistelse utanför institutionen.	49	65	73	49	48
Totalt antal avvikningar	327	430	406	370	407
Vårdavbrott från					
- vård enligt 27 § LVM	372	395	374	338	290
- vård inledd på sjukhus*		3	17	25	30

Källa: KIA

* Möjligheten att registrera avvikning från vård inledd på sjukhus infördes i december 2010.

Särskilda befogenheter

TABELL 17 Antal vårdade personer, varav personer som avskilts, antal avskiljningar och genomsnittlig tid i avskiljning, (timmar, minuter)

	2009	2010	2011	2012	2013
LVU					
Antal vårdade personer	1566	1512	1399	1394	1436
Antal personer som avskildes	311*	255*	237	281	275
Antal avskiljningar	908	690	600	691	720
Genomsnittlig tid i avskiljning (timmar; minuter)	2t 40m	1t 31m	1t 28m	1t 26m	1t 29m
LSU					
Antal vårdade personer	132	140	127	99	73
Antal personer som avskildes	28*	22*	19	9	7
Antal avskiljningar	57	41	46	14	10
Genomsnittlig tid i avskiljning (timmar; minuter)	5t 43m	3t 33m	1t 45m	1t 08m	0t 49m
LVM					
Antal vårdade personer	1265	1362	1292	1256	1266
Antal personer som avskildes	57*	63*	60	62	67
Antal avskiljningar	93	119	99	119	139
Genomsnittlig tid i avskiljning (timmar; minuter)	3t 05m	2t 27m	1t 48m	2t 42m	3t 39m

Källa: KIA

*Uppgiften har korrigerats jämfört med årsredovisningarna 2010–2011.

TABELL 18 Antal och andel avskiljningar efter avskiljningens längd, fördelat på ärendetyp

År	< 6 tim		6–11,9 tim		12–15,9 tim		16–19,9 tim		20 tim <		Totalt	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
LVU												
2008	805	89	52	6	19	2	13	1	19	2	908	100
2009	661	96	19	3	8	1	1	0,1	1	0,1	690	100
2010	588	98	5	1	4	1	1	0,2	2	0,3	600	100
2011	662	96	20	3	8	1	0	0	1	0,1	691	100
2013	691	96	16	2	10	1	0	0	3	0,4	720	100
LSU												
2008	37	65	8	14	6	11	2	4	4	7	57	100
2009	32	78	5	12	4	10	0	0	0	0	41	100
2010	45	98	0	0	1	2	0	0	0	0	46	100
2011	14	100	0	0	0	0	0	0	0	0	14	100
2013	10	100	0	0	0	0	0	0	0	0	10	100
LVM												
2008	82	88	5	5	4	4	1	1	1	1	93	100
2009	106	89	11	9	1	1	1	1	0	0	119	100
2010	94	95	4	4	1	1	0	0	0	0	99	100
2011	107	90	4	3	3	3	2	2	3	3	119	100
2013	112	81	18	13	4	3	2	1	3	2	139	100

Källa: KIA

TABELL 19 Antal beslut om särskilda befogenheter vid SIS institutioner, LVU

	2009			2010			2011			2012			2013		
	Flickor	Pojkar	Totalt	Flickor	Pojkar	Totalt	Flickor	Pojkar	Totalt	Flickor	Pojkar	Totalt	Flickor	Pojkar	Totalt
Beslut om besöksinskränkningar enl. 15 a § LVU	27	1	28	15	9	24	19	9	28	19	12	31	51	14	65
Beslut om telefoninskränkningar enl. 15 a § LVU	57	25	82	35	49	84	54	37	91	106	55	161	109	62	171
Beslut om vård på läsbar enhet enl. 15 b § LVU	709	1 388	2 097	621	1 340	1 961	517	1 307	1 824	513	1 524	2 037	586	1 461	2 047
Beslut om vård i ensklidhet påbörjas enl. 15 b § LVU	162	335	497	147	338	485	215	273	488	224	391	615	259	437	696
Beslut om att hållas i avskildhet enl. 15 c § LVU	321	587	908	240	450	690	285	315	600	248	443	691	181	539	720
Beslut att omhändertaga egendom enl. 16 § LVU	382	132	514	400	134	534	255	199	454	265	952	1 217	662	1211	1 873
Beslut om kroppsvitaktion enl. 17 § LVU	1 355	3 760	5 115	1 181	3 294	4 475	1 572	4 627	6 199	1 844	6 900	8 744	2 966	6 965	9 931
Beslut om yttlig kroppsbesiktning enl. 17 § LVU	1 133	4 505	5 638	942	3 647	4 589	939	2 816	3 755	693	2 933	3 626	822	2 457	3 279
Beslut att ta urin-/blod-/utandnings-/saliv- eller svettprov enl. 17 a § LVU ⁴	923	2 588	3 511	685	2 143	2 828	468	1 247	1 715	693	1 656	2 349	899	1 720	2 619
Beslut om kontroll av försändelse enl. 19 § LVU	33	16	49	25	18	43	135	65	200	196	235	431	178	249	427
Beslut om att förstöra eller försälja omhändertagen egendom enl. 20 § LVU	12	10	22	13	8	21	8	12	20	4	24	28	16	35	51

Källa: KIA

⁴ Möjligheten att ta saliv- eller svettprov, om det kan misstänkas att den intagne är påverkad av till exempel narkotika, infördes 1 augusti 2011.

TABELL 20 Antal beslut om särskilda befogenheter vid SIS institutioner, LSU

	2009			2010			2011			2012			2013		
	Flickor	Pojkar	Totalt	Flickor	Pojkar	Totalt	Flickor	Pojkar	Totalt	Flickor	Pojkar	Totalt	Flickor	Pojkar	Totalt
Beslut om vård i enskildhet påbörjas enl. 14 § LSU	0	36	36	0	38	38	0	41	41	0	25	25	0	13	13
Beslut att omhändertaga egendom enl. 15 § LSU	0	19	19	0	10	10	0	21	21	2	67	69	0	93	93
Beslut om kroppsvisitation enl. 15 § LSU	4	1 120	1 124	2	589	591	7	530	537	20	439	459	1	451	452
Beslut om yttlig kroppsbesiktning enl. 15 § LSU	0	1 266	1 266	1	731	732	5	434	439	1	375	376	0	236	236
Beslut om kontroll av försändelse enl. 15 § LSU	0	2	2	0	7	7	0	20	20	3	19	22	0	9	9
Beslut om att förstöra el försälja omhändertagen egendom enl. 15 § LSU	0	0	0	0	3	3	0	4	4	0	1	1	0	1	1
Beslut om besöksinskränknings enl. 16 § LSU	0	4	4	0	2	2	2	1	3	0	0	0	0	6	6
Beslut om telefoninskränknings enl. 16 § LSU	0	4	4	0	4	4	0	2	2	0	1	1	0	4	4
Beslut om att hållas i avskildhet enl. 17 § LSU	0	57	57	0	41	41	0	46	46	0	14	14	0	10	10
Beslut att ta urin-/blod-/utandnings-/saliv- eller svettprov enl. 18 a § LSU ⁵	1	314	315	0	210	210	0	118	118	5	142	147	0	62	62

Källa: KIA

⁵ Möjligheten att ta saliv- eller svettprov, om det kan misstänkas att den intagne är påverkad av till exempel narkotika, infördes 1 augusti 2011.

TABELL 21 Antal beslut om särskilda befogenheter vid SIS institutioner, LVM

	2009			2010			2011			2012			2013		
	Kvinna	Man	Total	Kvinna	Man	Total	Kvinna	Man	Total	Kvinna	Man	Total	Kvinna	Man	Total
Beslut att omhänderta egendom enl. 31 § LVM	147	646	793	141	726	867	174	609	783	193	588	781	241	805	1 046
Beslut om kroppsvitiation enl. 32 § LVM	450	775	1 225	458	991	1 449	510	1 616	2 126	486	1 730	2 216	598	1 830	2 428
Beslut om yttlig kroppsbesiktning enl. 32 § LVM	480	1 045	1 525	536	1 250	1 786	556	1 150	1 706	488	1 250	1 738	513	1 303	1 816
Beslut att ta urin-/blod-/utandnings-/saliv- eller svettprov enl. 32 a § LVM ⁶	766	2 013	2 779	896	1 974	2 870	625	1 132	1 757	542	738	1 280	583	577	1 160
Beslut om besöksinskränkningar enl. 33 a § LVM	1	2	3	4	20	24	15	16	31	75	23	98	103	26	129
Beslut om telefoninskränkningar enl. 33 a § LVM	2	0	2	0	5	5	0	3	3	1	3	4	1	5	6
Beslut om vård på låsbar enhet enl. 34 § LVM	589	1 265	1 854	698	1 402	2 100	708	1 234	1 942	629	1 191	1 820	659	1 294	1 953
Beslut om vård i avskildhet enl. 34 § LVM	13	80	93	31	88	119	26	73	99	29	90	119	23	116	139
Beslut om vård i ensklidhet påbörjas enl. 34 § LVM	9	69	78	21	88	109	22	56	78	14	38	52	15	81	96
Beslut om kontroll av försändelse enl. 35 § LVM	9	173	182	13	162	175	174	149	323	248	351	599	235	351	586
Beslut om att förstöra el försälja omhändertagen egendom enl. 36 § LVM	66	104	170	91	149	240	97	106	203	79	62	141	56	75	131

Källa: KIA

⁶ Möjligheten att ta saliv- eller svettprov, om det kan misstänkas att den intagne är påverkad av till exempel narkotika, infördes 1 augusti 2011

MEDARBETARE
2013

Medarbetare

KOMPETENSUTVECKLING

Vi har fortsatt arbetet för att validera yrkeskompetens för behandlingsassistenter som saknar grundutbildning. I valideringsprocessen kartläggs och bedöms medarbetarnas yrkeskompetens. Vi har gjort en inledande kartläggning av kompetens och kompetensområden har tagits fram som underlag för valideringen. Ett valideringsråd med representanter för de fackliga organisationerna och arbetsgivaren följer arbetet.

SiS har diskuterat förslag om en nationellt normerad eftergymnasial utbildning för behandlingsassistenter med bland annat Myndigheten för yrkeshögskolan, Sveriges Kommuner och Landsting och ett femtontal utbildningsföreträdare.

CHEFS-/LEDARUTVECKLING

I utvecklingsarbetet för kunskapsbaserad vård och behandling har en första omgång av kursen *Att leda en kunskapsbaserad praktik* genomförts för chefer. Kursen fokuserar på chefens roll och nödvändiga organisatoriska förutsättningar för arbetet.

En fortsättning på utbildningen *Utvecklande ledarskap* har tagits fram och införts. Beroende på behoven kan man välja bland fem olika utbildningsblock.

- Ny som chef.
- Min roll som chef, att vara ett föredöme.
- Att motivera och leda andra.
- Att leda med personlig omtanke.
- Ledningsgruppsutveckling.

Under året har 47 chefer gått ett eller flera av utbildningsblocken i fortsättningsutbildningen. Nästan lika många har gått grundutbildningen *Utvecklande ledarskap* som har fortsatt under året.

ARBETSMILJÖ

SiS ska kännetecknas av ett gott arbetsklimat och en god arbetsmiljö. Goda arbetsförhållanden är en förutsättning för att kunna bedriva vård och behandling med hög kvalitet. Målet är en verksamhet där personalens kompetens tas tillvara, personlig utveckling främjas och medarbetarna trivs.

Arbetsmiljöfrågorna har fortsatt varit i fokus under året och då främst frågan om hot och våld. SiS fick ett föreläggande i samband med en rapport från Arbetsmiljöverket 2012. Föreläggandet pekade främst på att vi behövde åtgärda brister i riskbedömningar, dokumentation och utredningar efter incidenter.

Ett intensivt arbete med att ta fram mallar för riskbedömningar och revidera riktlinjer inom området har präglat året. Arbetsmiljöverket tog bort föreläggandet i början av oktober.

I november genomfördes en medarbetarenkät och ett övergripande resultat för hela myndigheten presenterades i början av december. Resultatet, på en hundrogradig skala, var tre enheter högre (57 jämfört med 54) än resultatet från föregående medarbetarenkät år 2010. Svarsfrekvensen var 75 procent.

Incidenter

I januari 2014 hade 956 incidenter som avsåg år 2013 rapporterats in i vårt incidentrapporteringsystem som togs i bruk vid årsskiftet 2012/2013. Under 2012 hade vi inget IT-stöd för rapportering av incidenter vilket gör att uppgifterna inte är jämförbara bakåt i tiden. Samtliga incidenter handlar om hot och/eller våld och fördelningen är:

- ungdomsvården 748 incidenter
- missbruksvården 206 incidenter

SJUKFRÅNVARO

Sjukfrånvaron på SiS är hög och ett arbete med att minska sjukfrånvaron har pågått under året. Arbetet har bestått av att dels avsluta långa rehabiliteringsärenden och dels utveckla och informera om myndighetens rutiner för att minska korttidsfrånvaron. Sjukfrånvaron har minskat något jämfört med föregående år.

Under året har SiS verksamhetskontor anställt personalexperter för att bland annat arbeta med rehabiliteringsfrågor.

PERSONALSTRUKTUR

Det har inte skett några större förändringar i personalstrukturen. Andelen män har varit fyra procentenheter högre än andelen kvinnor de senaste tre åren. Den genomsnittliga åldern för anställda har varit relativt konstant. Personalomsättningen var högre 2012 jämfört med tidigare år och har nu minskat med cirka en halv procentenhet.

TABELL 22 Sjukfrånvaro i procent av ordinarie tid, månadsanställd personal*

	2009	2010	2011	2012	2013
Total sjukfrånvaro	6,15	6,24	6,82	7,04	6,85
varav andel långtidssjukfrånvaro, 60 dagar eller mer**	53,50	51,44	58,21	56,55	54,51
varav andel korttidssjukfrånvaro, 59 dagar eller färre**	46,50	48,56	41,79	43,45	45,49
Kvinnor	6,67	6,66	8,05	8,08	7,91
Män	5,70	5,88	5,72	6,12	5,90
Alla yngre än 30 år	4,17	3,61	3,98	3,62	4,53
Alla mellan 30 och 49 år	6,07	6,00	5,89	6,41	6,56
Alla 50 år och äldre	6,68	7,06	8,75	8,70	7,76
Missbruksvård	7,01	7,10	8,42	8,19	7,43
Ungdomsvård, inklusive sluten ungdomsvård	6,08	6,31	6,41	6,84	6,79

Källa: Palasso

*Sjukfrånvaron har reviderats jämfört med årsredovisningarna 2011 och 2012 på grund av ett tidigare systemfel i redovisningssystemet. De första 14 dagarna i en sjukskrivning har tidigare räknats två gånger vilket innebär att sjukfrånvaron är lägre än vad som tidigare har redovisats.

**Sättet att redovisa andelen långtidssjuka och korttidssjuka har korrigerats jämfört med årsredovisningarna 2009–2011 eftersom vi har ändrat redovisningsprincipen.

TABELL 23 SiS största personalgrupper och institutionschefer, antal månads- och timavlönade personer*

Befattningsbenämning	2009	2010	2011	2012	2013
Behandlingsassistent	2 292	2 271	2 294	2 276	2 326
Lärare	186	148	197	205	208
Avdelningsföreståndare	132	133	123	123	121
Biträdande avdelningsföreståndare	76	77	87	84	83
Sjuksköterska	89	85	81	78	79
Behandlingssekreterare	99	91	78	73	81
Psykolog	61	64	70	67	65
Institutionschef	42	37	35	35	36

Källa: Palasso

*Tabellen redovisar antal personer och omfattar månads- och timavlönad personal.

TABELL 24 Antal årsarbetskrafter, inklusive timanställda

2009	2010	2011	2012	2013
3 219	3 143	3 066	3 044	3 146

Källa: Palasso

TABELL 25 Personalomsättning*, procent

2009	2010	2011	2012	2013
3,13	2,33	5,39	6,44	5,95

Källa: Palasso

*Beräknat enligt det lägsta av talen för nyrekryterade tillsvidareanställda och tillsvidareanställda som slutat sin anställning i förhållande till medelantalet tillsvidareanställda september 2011 och september 2012.

TABELL 26 Medelålder för månadsanställd personal (år)

	2009	2010	2011	2012	2013
Män	45,3	46,3	46,2	45,3	46,2
Kvinnor	44,6	45,5	45,5	44,9	45,6
Totalt	45	45,9	45,8	45,1	45,9

Källa: Palasso

TABELL 27 Könsfördelning för månadsanställd personal, procent

	2009	2010	2011	2012	2013
Andel män	52	53	52	52	52
Andel kvinnor	48	47	48	48	48

Källa: Palasso

SiS miljöledningsarbete

Varje institution har en utsedd miljöansvarig som ansvarar för att institutionen följer upp de miljömål som SiS har satt upp centralt. Miljöansvarigen rapporterar årligen in statistik för miljömålen till den centrala miljöansvarigen. Rapporteringen avser bland annat hur mycket bränsle institutionen har förbrukat och mängden avfall som återvunnits eller gått till förbränning.

SiS lever upp till kraven enligt förordningen (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter.

I SiS miljöplan för åren 2012–2014 ligger fokus på områdena avfall, energi, livsmedel, material och produkter samt transporter. Miljömålen följs upp genom en årlig miljöenkät. Målen för miljöarbetet är satta med utgångspunkt i miljöenkäten 2011 och ska vara uppnådda 31 december år 2014.

- ➔ Avfall – andelen materialåtervunnet avfall, plast, metall, elektronik och liknande, ska vara minst 25 procent.
- ➔ Energi – förbrukningen av verksamhetsel ska minska med 15 procent.
- ➔ Livsmedel – av den totala livsmedelskostnaden ska andelen ekologiska livsmedel vara minst 25 procent.
- ➔ Livsmedel – mängden livsmedelsavfall ska minska med 15 procent.

- ➔ Material och produkter – förbrukningen av kontorspapper och kemikalier för städ och tvätt ska minska med 15 procent.
- ➔ Transporter – utsläpp av koldioxid i samband med transporter ska minska med 20 procent.
- ➔ Transporter – personbilar och småbussar ska vara miljöklassade.

SiS nya livsmedelsavtal, som delades upp på två olika leverantörer, har inte genererat den effekt som vi önskade ur ett ekologiskt perspektiv. Andelen ekologiska livsmedel har dock ökat till 6,7 procent jämfört med 5,6 procent föregående år.

Utsläppen från transporter har minskat, från 1 184 ton CO₂e (koldioxidekvivalenter) år 2012 till 1 127 ton CO₂e. Etanolen står för den största minskningen bland bränslen men samtidigt en markant ökning av fordonsgas, ett bränsle som genererar betydligt lägre utsläpp än de övriga bränslen som används inom myndigheten. Utsläppen från flygresor har minskat genom att framförallt de korta flygresorna har gått ner med 20 procent. De mer miljövänliga tågresorna har samtidigt ökat med 12 procent.

TABELL 28 SiS miljömål

	2011	2012	2013
Andel materialåtervunnet avfall av totalt avfall	38 %	60 %	43 %
Förbrukning av verksamhetsel	18 024 390 kWh	16 907 240 kWh	16 996 602 kWh
Andel ekologiska livsmedel	4,4 %	5,6 %	6,7 %
Livsmedelsavfall	307 444 kg	202 225 kg	236 966 kg
Förbrukning kontorspapper	28 015 kg	23 621 kg	29 717 kg
Förbrukning tvättmedel	10 598 kg	9 996 kg	11 660 kg
Förbrukning sköljmedel	6 097 l	7 137 l	7 848 l
Förbrukning rengöringsmedel	8 498 l	7 973 l	9 873 l
Förbrukning diskmedel	9 408 l	10 303 l	10 342 l
Utsläpp av koldioxid transporter i ton CO ₂ e	1 147 ton CO ₂ e	1 184 ton CO ₂ e	1 127 ton CO ₂ e

E-handel

SIS har planerat för att i enlighet med regeringens ursprungliga beslut införa ett system för e-handel senast den 31 december 2013. Vi har under året infört ett system som hanterar både

elektroniska beställningar och fakturor. Med hjälp av systemet får vi bland annat kontroll på vår inköpsprocess och kan lättare följa upp våra beställnings- och faktureringsrutiner.

Ekonomi 2013

INFORMATION AV VÄSENTLIG BETYDELSE

Efterfrågan på SiS platser varierar över tid. Antalet ungdomar som dömts till slutet ungdomsvård har minskat avsevärt och SiS har därför beslutat att minska antalet platser genom att avveckla ett ungdomshem. Därtill har ett antal öppna platser avvecklats till förmån för låsta platser vilket har lett till avvecklingskostnader vid ett ungdomshem. Inom missbruksvården har ett beslut om färre öppna platser medfört avvecklingskostnader vid ett LVM-hem. Förändringarna har lett till avvecklingskostnader motsvarande 56 miljoner kronor (mnkr). SiS totala omställningskostnader uppgick till 58 mnkr.

Inför 2013 minskades SiS anslag med 10 mnkr för att delvis finansiera Ersättningsnämndens verksamhet. Under året har dessa medel återförts till SiS. I samband med denna förändring flyttades 20 mnkr av SiS anslag till anslagsposten 3.

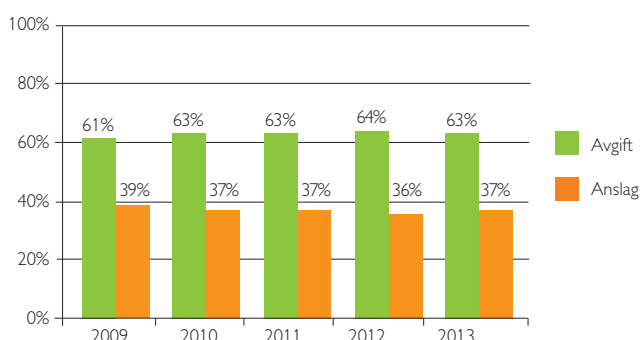
ANSLAG OCH FINANSIERING

SiS verksamhet finansieras med anslag och vårdavgifter som tas ut från kommunerna. SiS har använt anslagsmedel motsvarande 849 mnkr. Det är 15 mnkr mer än tilldelade medel.

Eftersom det disponibla överföringsbeloppet var 25 mnkr får SiS ett överföringsbelopp på 10 mnkr att ta med till 2014.

Anslagsfinansieringen av verksamheten ökade från 36 till 37 procent.

FIGUR 4 Andel anslag och avgiftsintäkter, all verksamhet (%)*

Källa: Agresso

*Från och med 2012 har inkomster och utgifter fördelats med värddygnsutfall per verksamhet som bas, 2009–2011 användes planerade platser som fördelningsgrund.

TABELL 29 Avgiftsbelagd verksamhet, tkr

Verksamhet	Ungdomsvård	Missbruksvård	Summa
Ingående balans *	46 021	12 405	58 426
Indragning	-26 224	-7 069	-33 293
Tilldelning i regleringsbrev, 09 04 006 Ramanslag ap. 1*	598 677	235 252	833 929
Intäkter 2013	1 022 576	395 065	1 417 641
Kostnader 2013	-1 664 933	-595 404	-2 260 337
Redovisat mot anslaget enl undantagsregeln	-4 692	-1 678	-6 370
Resultat 2013	-48 372	33 235	-15 137
Utgående balans	-28 575	38 571	9 996

Källa: Agresso

*Tilldelning i regleringsbrev 09 04 006 ap. 3 Särskilt avsatta medel (20 mnkr) ingår inte.

Kostnader och intäkter

INTÄKTER FÖRUTOM ANSLAG

SiS intäkter av vårdavgifter ökade under året med 66 mnkr.

KOSTNADER

SiS kostnader ökade med 132 mnkr till 2 260 mnkr.

Ökningen av personalkostnader uppgick till 112 mnkr. I de ökade personalkostnaderna finns avvecklingskostnader för SiS ungdomshem Granhult, avdelningen Tunagården vid SiS ungdomshem Hässleholm och viss avveckling av personal vid SiS LVM-hem Ekebylund/Östfora. Avvecklingskostnaderna för personal på dessa enheter uppgick till 32 mnkr. Inom kärnverksamheten ökade personalkostnaderna med fyra procent till 1 514 mnkr. Ökningen består av ökade kostnader inom ungdomsvården med 59 mnkr och minskade kostnader

inom sluten ungdomsvård med 13 mnkr. Sammantaget för ungdomsvården ökade personalkostnaderna med fyra procent. I de ökade personalkostnaderna syns också en återbetalning på 33 mnkr från Statens tjänstepensionsverk, SPV, som SiS fick 2012. Kostnader för personal svarade för 74 procent av kostnaderna inom myndigheten.

Lokalkostnaderna har ökat med 17 mnkr, det vill säga sex procent. Ökningen beror dels på att kostnader för avvecklingen av Granhults lokaler har påverkat resultatet och dels på att kostnader för larm har ökat med 4 mnkr. Avvecklingskostnaderna för Granhults lokaler uppgick till 23 mnkr.

Övriga driftkostnader ökar med 2 mnkr. Leasingkostnader för kommunikation ökade med 8 mnkr till 10 mnkr. Kostnader för tjänster minskade med 7 mnkr till 68 mnkr och kostnader för resor, hotell och interna konferenser ökade med 2 mnkr till 21 mnkr.

TABELL 30 Intäkter förutom anslag, mnkr

Intäkter förutom anslag	2009	2010	2011	2012	2013
Vårdavgifter ungdomsvård	847	870	901	951	1 005
Vårdavgifter missbruksvård	341	401	386	374	387
Vårdavgifter Summa	1 188	1 271	1 287	1 326*	1 392
Övriga intäkter och bidrag	22	120	23	30*	26
Totalsumma	1 210	1 390	1 310	1 356	1 418

Källa: Agresso

* Uppgiften har korrigerats jämfört med årsredovisningen 2012.

TABELL 31 Kostnader (mnkr)

Kostnader	2009	2010	2011	2012	2013
Kostnader för personal	1 480	1 584	1 520	1 552	1 664
Kostnader för lokaler	273	312	276	295	312
Övriga driftkostnader	207	228	241	249	251
Finansiella kostnader	2	7	2	2	1
Avskrivningar och nedskrivningar	34	32	27	25	25
Lämnade bidrag	43	16	8	5	8
Totalsumma	2 040	2 179	2 074	2 129	2 260

Källa: Agresso

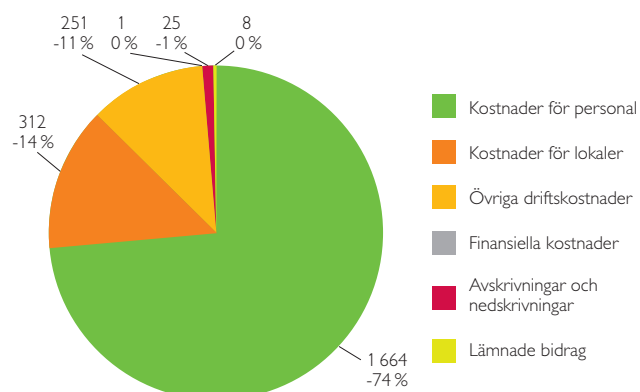
TABELL 32 Kostnader per verksamhet (mnr)*

Verksamhetsgren	2009	2010	2011	2012	2013
Ungdomsvård	1 191	1 205	1 212	1 122	1 178
Sluten ungdomsvård	167	147	167	137	119
Missbruksvård	482	509	517	443	449
Centrala lokalkostnader				246	249
Huvudkontor inklusive region-/verksamhetskontor	91	98	108	104	112
Gemensamma kostnader	23	104	41	37	77
Omställning	31	97	9	23	58
FoU	17	19	20	17	18
Gemensamma kostnader, verksamhetsfrämmande bidrag	37				
Totalsumma	2 040	2 179	2 074	2 129	2 260

Källa: Agresso

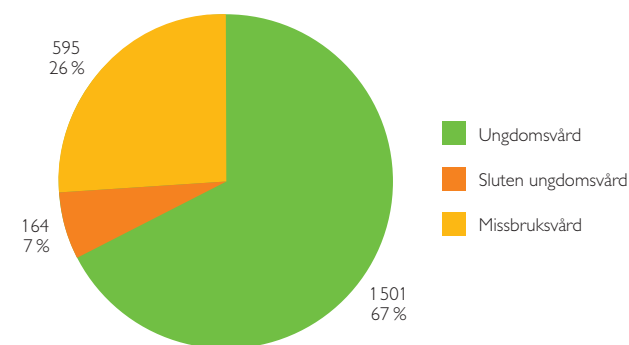
*Från och med 2012 är de för institutionerna opåverkbara lokalkostnaderna flyttade till en central enhet. Dessa kostnader ingick till och med 2011 i kostnader för ungdomsvård, sluten ungdomsvård och missbruksvård.

FIGUR 5 Kostnader per kostnadslag, mnr och %

Källa: Agresso

FIGUR 6 Kostnader per verksamhet inklusive OH, mnr och %

Källa: Agresso

Ekonomiskt resultat, ungdomsvård

Inom ungdomsvården ökade anslagsfinansieringen till 31 procent. Antalet intagna i genomsnitt ökade från 513 till 522. Intäkterna från vårdavgifter totalt ökade med 54 mnr till 1 005 mnr. Intäkterna från vårdavgifterna inom akutverksamheten ökade med 12 procent till 305 mnr. Detta speglas också i antalet fakturerade vårddygn inom akutverksamheten som ökade med nio procent. Däremot minskade intäkterna från utredningsverksamheten med 5 mnr till 159 mnr. Antalet fakturerade vårddygn för utredningsverksamhet

var färre jämfört med föregående år. Antalet vårddygn för behandling minskade med en procent. Den genomsnittliga intäkten per vårddygn för behandlingsverksamheten ökade dock med sex procent på grund av att antalet ungdomar med särskilda vårdbehov har ökat.

Intäkt av vårdavgift per fakturerat vårddygn på institution ökade med fyra procent till 5 280 kr. Ungdomsvården har belastats med avvecklingskostnader motsvarande 6 mnr under året. Kostnad per fakturerat vårddygn på institution inklusive OH ökade till 7 795 kr.

TABELL 33 Resultat för ungdomsvård*

Resultat	2009	2010	2011	2012	2013
Andel anslagsfinansiering	33 %	33 %	30 %	30 %	31 %
Andel avgiftsfinansiering	67 %	67 %	70 %	70 %	69 %
Intäkter från vårdavgifter (tkr)	846 665	869 794	901 149	951 319**	1 004 848
Övriga intäkter, inkl. OH (tkr)				19 583**	17 285
Kostnader, inkl. OH (tkr)	1 290 446	1 416 041	1 315 805	1 401 146	1 500 793
Intäkt av vårdavgift/fakturerat vårddygn (kr), vård på institution (exkl. eftervård med mera)				5 074	5 280
Kostnad inkl. OH/fakturerat vårddygn (kr), vård på institution (exkl. eftervård med mera)				7 364	7 795
Genomsnittligt intagna (antal)	527	524	514	513	522
Fakturerade vårddygn (antal)				199 777**	200 331
varav fakturerade vårddygn, akut (antal)	58 234	57 071	45 034	53 111	57 914
varav fakturerade vårddygn, utredning (antal)	25 425	25 102	32 646	29 814	28 102
varav fakturerade vårddygn, behandling (antal)	108 647	109 007	110 055	104 907	104 354
varav eftervård m.m. (antal)				11 945	9 961
Fakturerade vårddygn, akut (andel)				27 %	29 %
Fakturerade vårddygn, utredning (andel)				15 %	14 %
Fakturerade vårddygn, behandling (andel)				52 %	52 %
Eftervård med mera (andel)				6 %	5 %

Källa: Agresso

*Intäkter och kostnader som inkluderar OH är från och med 2012 fördelade med vårddygnsutfall per verksamhet som bas, tidigare användes planerade platser per verksamhet som fördelningsgrund.

Före 2012 redovisades inte eftervård med mera vilket gör att vissa uppgifter saknas i tabellen.

**Uppgiften har korrigerats jämfört med årsredovisningen 2012 på grund av att SiS har förändrat redovisningen och från och med nu redovisar samtliga vårddygn.

Ekonomiskt resultat, slutna ungdomsvård

Den helt anslagsfinansierade slutna ungdomsvården hade låg beläggning under 2013. I genomsnitt var 27 intagna på de 68 platserna. På grund av den låga beläggningen beslutade SiS 2013 att minska antalet platser nästföljande år. Detta medförde kostnader för avveckling av personal och lokaler under innevarande år. LSU har belastats med avvecklingskostnader motsvarande 45 mnkr under året. Kostnaden per vårddygn ökade med 6 331 kr. Av de ökade kostnaderna består 4 583 kr av avvecklingskostnader.

TABELL 34 Resultat för sluten ungdomsvård*

Resultat	2009	2010	2011	2012	2013
Andel anslagsfinansiering	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Övriga intäkter, inkl. OH (tkr)				1 042**	442
Kostnader, inkl. OH (tkr)	176 016	162 200	178 891	164 207	164 140
Kostnad inkl. OH/vårddyg (kr)	7 953	7 250	8 153	10 480	16 811
Genomsnittligt intagna (antal)	61	61	60	43	27
Vårddyg (antal)	22 131	22 373	21 942	15 668	9 764

Källa: Agresso

* Kostnader som inkluderar OH är från och med 2012 fördelade med vårddygnsutfall per verksamhet som bas, tidigare användes planerade platser per verksamhet som fördelningsgrund.

Före 2012 redovisades inte eftervård med mera vilket gör att vissa uppgifter saknas i tabellen.

**Uppgiften har korrigerats jämfört med årsredovisningen 2012 på grund av att SIS har förändrat redovisningen och från och med nu redovisar samtliga vårddyg.

Ekonomiskt resultat, missbruksvård

Inom missbruksvården var efterfrågan låg i början av året men ökade kraftigt under årets sista månader. Antalet vårddyg på institution ökade med 252 till 106 091. Antal vårddyg utanför institution, främst 27 § LVM, minskade med 3 200 vårddyg. Fakturerade intäkter av vårdavgifter ökade dock med 12 mnkr till 387 mnkr. I fakturerade vårddyg på institution har vården

enligt 13 § LVM minskat med 453 vårddyg medan vården enligt 4 § LVM har ökat med 1 890 vårddyg. Inom 4 § LVM syns en ökning av efterfrågan på vård av särskilt vårdkrävande klienter.

Missbruksvårdens kostnader har ökat med 32 mnkr. 7 mnkr avser avveckling av personal. Kostnaden per vårddyg har ökat med 329 kr till 4 436 vilket delvis kan förklaras av den låga beläggningen i början av året.

TABELL 35 Resultat för missbruksvård*

Resultat	2009	2010	2011	2012	2013
Andel anslagsfinansiering	35 %	30 %	32 %	34 %	36 %
Andel avgiftsfinansiering	65 %	70 %	68 %	66 %	64 %
Intäkter från vårdavgifter (tkr)	341 159	400 860	385 727	374 451**	386 836
Övriga intäkter, inklusive OH (tkr)				9 344**	8 229
Kostnader, inkl. OH (tkr)	536 196	600 818	579 751	563 426	595 404
Intäkt av vårdavgift/fakturerat vårddyg (kr)				2 798**	2 943
Kostnad inklusive OH/fakturerat vårddyg (kr)				4 107**	4 436
Genomsnittligt intagna (antal)	281	328	310	289	291
Fakturerade vårddyg (antal)				137 180**	134 232
varav fakturerade vårddyg, 13 § LVM (antal)	10 701	11 877	10 732	10 023	9 570
varav fakturerade vårddyg, 4 § LVM (antal)	84 026	102 620	97 886	91 923	93 813
varav fakturerade vårddyg, frivillig vård (antal)	7 967	5 077	4 610	3 893	2 708
varav 27 § LVM m.m. (antal)				31 341	28 141
Fakturerade vårddyg, 13 § LVM (andel)				7 %	7 %
Fakturerade vårddyg, 4 § LVM (andel)				67 %	70 %
Fakturerade vårddyg, frivillig vård (andel)				3 %	2 %
27 § LVM m.m. (andel)				23 %	21 %

Källa: Agresso

*Intäkter och kostnader som inkluderar OH är från och med 2012 fördelade med vårddygnsutfall per verksamhet som bas, tidigare användes planerade platser per verksamhet som fördelningsgrund.

Före 2012 redovisades inte eftervård med mera vilket gör att vissa uppgifter saknas i tabellen.

**Uppgiften har korrigerats jämfört med årsredovisningen 2012 på grund av att SIS har förändrat redovisningen och från och med nu redovisar samtliga vårddyg.

Sammanställning av väsentliga uppgifter

Tkr	2009	2010	2011	2012	2013
Beviljad låneram i Riksgäldskontoret	99 500	110 000	120 000	86 000	105 000
Utnyttjad låneram vid räkenskapsårets slut	79 843	63 930	52 613	55 647	58 598
Beviljad kontokredit hos Riksgäldskontoret	220 604	220 604	220 604	170 604	218 309
Maximalt utnyttjad kontokredit under året	142 646	161 878	59 476	70 032	5 372
Räntekostnader på räntekonto hos Riksgäldskontoret	376	166	39	84	1
Ränteutgifter på räntekonto hos Riksgäldskontoret	442	56	1 269	654	552
Totala avgiftsintäkter	1 199 706	1 291 981	1 304 619	1 346 132	1 410 972
Enligt resultatbudget i regleringsbrev	1 210 000	1 145 804	1 186 201	1 299 000	1 339 000
Beviljad anslagskredit 09 06 001 Statens institutionsstyrelse	79 161	80 680	58 488	25 433	25 318
Utnyttjad anslagskredit 09 06 001 Statens institutionsstyrelse	60 539	47 786	0	0	0
Summa anslagssparande 09 06 001 Statens institutionsstyrelse	-60 539	-47 786	2 462	58 426	9 996
Intecknade belopp	0	0	0	0	0
Bemyndiganden	2 000	2 000	0	0	0
Antal årsarbetskrafter *	3 219	3 143	3 066	3 044	3 146
Medelantal anställda *	3 531	3 354	3 462	3 448	3 499
Driftkostnad per årsarbetskraft **	609	676	665	689	708
Årets kapitalförändring	0	0	0	0	
Balanserad kapitalförändring	0	0	0	0	

*) Uppgifterna 2008-2010 har räknats om för att inkludera timavlönad anställd personal.

**) Uppgifterna har räknats om eftersom antal årsarbetskrafter har ändrats (se * ovan).

FINANSIELL REDOVISNING
2013

Finansiell redovisning

Resultaträkning

Tkr	2013	2012
Verksamhetens intäkter		
Intäkter av anslag	834 796	767 558
Intäkter av avg. & andra ers. (not 1)	1 410 972	1 346 132
Intäkter av bidrag (not 2)	5 997	4 174
Finansiella intäkter (not 3)	672	5 433
Summa verksamhetens intäkter	2 252 437	2 123 297
Verksamhetens kostnader		
Kostnader för personal (not 4)	-1 664 137	-1 552 121
Kostnader för lokaler	-312 368	-294 988
Övriga driftkostnader (not 5)	-250 748	-249 000
Finansiella kostnader (not 6)	-651	-1 917
Avskrivningar och nedskrivningar	-24 532	-25 270
Summa verksamhetens kostnader	-2 252 437	-2 123 297
Verksamhetsutfall	0	0
Transfereringar		
Medel som erhållits från statsbudgeten för finansiering av bidrag	7 900	5 483
Lämnade bidrag (not 7)	-7 900	-5 483
Saldo transfereringar	0	0
Årets kapitalförändring	0	0

Balansräkning

Tkr	2013-12-31	2012-12-31
TILLGÅNGAR		
Anläggningstillgångar (not 8)		
Immateriella tillgångar		
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	149	421
Summa immateriella tillgångar	149	421
Materiella tillgångar		
Förbättringsutgifter på annans fastighet	25 413	21 869
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	37 716	36 490
Pågående nyanläggningar	2 233	582
Förskott avs. materiella anläggningstillgångar	475	0
Summa materiella tillgångar	65 838	58 942
Fordringar		
Kundfordringar	211 934	200 198
Fordringar hos andra myndigheter (not 9)	29 327	25 564
Övriga fordringar	1 144	1 234
Summa fordringar	242 405	226 996
Periodavgränsningsposter (not 10)		
Förutbetalda kostnader	64 193	58 736
Övriga upplupna intäkter	120	210
Summa periodavgränsningsposter	64 313	58 946
Avräkning med statsverket (not 11)	16 985	-5 075
Kassa och bank		
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	97 459	86 135
Övriga banker	141	96
Summa kassa och bank	97 600	86 230
SUMMA TILLGÅNGAR	487 290	426 461

Tkr	2013-12-31	2012-12-31
KAPITAL OCH SKULDER		
Myndighetskapital		
Statskapital	81	81
Summa myndighetskapital	81	81
Avsättningar (not 12)		
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	21 434	20 091
Övriga avsättningar	2 933	3 220
Summa avsättningar	24 367	23 312
Skulder mm		
Lån i Riksgäldskontoret (not 13)	58 598	55 647
Skulder till andra myndigheter (not 14)	36 709	35 367
Leverantörskulder	133 142	130 709
Övriga skulder (not 15)	25 173	23 280
Summa skulder	253 623	245 002
Periodavgränsningsposter (not 16)		
Upplupna kostnader	202 663	156 927
Oförbrukade bidrag	6 556	1 139
Summa periodavgränsningsposter	209 219	158 066
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER	487 290	426 461
ANSVARSFÖRBINDELSER		
Projekteringsgarantier (not 17)	7 900	7 700
Summa Ansvarsförbindelser	7 900	7 700

Anslagsredovisning

Tkr

Redovisning mot anslag år 2013

Anslag	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringbrev	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp
09 04 006 Ramanslag						
001 Statens institutionsstyrelse	58 426	833 929	-33 293	859 062	-849 066	9 996
002 Särskilt avsatta medel	0	20 000	0	20 000		20 000
Summa	58 426	853 929	-33 293	879 062	-849 066	29 996

Anslagskredit

SIS får utöver tilldelat anslagsbelopp disponera en anslagskredit på högst 25 318 tkr.

Finansiering av anläggningstillgångar

Av låneramen på 105 000 tkr har SIS utnyttjat 58 598 tkr.

Räntekonto

Saldot på räntekontot är 97 459 tkr. Kreditutrymmets storlek är 218 309 tkr.

Redovisning mot anslag år 2012

Anslag	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringbrev	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp
09 04 006 Ramanslag						
001 Statens institutionsstyrelse	2 462	837 775		840 237	-781 811	58 426
002 Särskilt avsatta medel	10 000	10 000	-10 000	10 000		10 000
Summa	12 462	847 775	-10 000	850 237	-781 811	68 426

Tilläggsupplysningar

Tillämpade redovisningsprinciper

Årsredovisningen är upprättad enligt förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Redovisningen följer förordning (2000:606) om myndigheters bokföring.

Gränsen för periodiseringar är 50 tkr.

Värdering av tillgångar och skulder

Tillgångar har värderats individuellt och tagits upp med de belopp som beräknas inflyta.

Värdering av skulder har skett till bokfört värde.

Anläggningstillgångar

Inventarier och rättigheter med ett anskaffningsvärde på minst 20 tkr samt en ekonomisk livslängd om minst tre år upptas som anläggningstillgång i balansräkningen. Förbättringsutgifter på annans fastighet är redovisade under Anläggningstillgångar.

I posten Anläggningstillgångar ingår redovisning av Kulturtillgångar vilken även ingår i posten Statskapital under rubriken Myndighetskapital. I posten Anläggningstillgångar redovisas även pågående nyanläggningar.

Brytdag

Brytdagen var den 3 januari 2014.

Noter till resultaträkningen och balansräkningen

NOT 1 Intäkter av avgifter och andra ersättningar

	2013-12-31	2012-12-31
Vårdavgifter	1 391 684	1 325 770
Andra ersättningar	18 423	19 813
Realisationsvinst vid försäljning av anläggningstillgångar	864	549
	1 410 972	1 346 132

SIS hade inga intäkter av avgifter enligt 4§ avgiftsförordningen.

NOT 2 Intäkter av bidrag

	2013-12-31	2012-12-31
Stat	4 929	3 563
Övriga	1 068	576
EU-länder	0	35
	5 997	4 174

Ökningen av posten bidrag från statliga myndigheter avser ett bidrag för "Uppdrag att pröva en strukturerad modell för skola inom Statens institutionsstyrelse" enligt regeringsuppdrag S2012/4969/FST (delvis).

NOT 3 Finansiella intäkter

	2013-12-31	2012-12-31
Ränteintäkter räntekonto Riksgäldskontoret	552	654
Övriga ränteintäkter	107	4 762
Övriga finansiella intäkter	12	16
	672	5 433

I posten Övriga ränteintäkter 2012 ingår erhållna ränteintäkter på återbetalda retroaktiva premieavgifter för åren 1 januari 2003–31 januari 2012 med 4 600 tkr.

NOT 4 Kostnader för personal

	2013-12-31	2012-12-31
Lönekostnader exkl. sociala avgifter	-1 127 039	-1 084 139
Periodiserade lönekostnader exkl. sociala avgifter	-14 044	-7 062
Periodiseringskonto semesterlöneskuld exkl. sociala avgifter	-4 496	-2 521
Övriga personalkostnader	-520 734	-468 924
Pensionsavsättning inkl. särskild löneskatt	2 177	10 526
	-1 664 137	-1 552 121

I noten Kostnader för personal ingår avvecklingskostnader för löne-kostnader och pensioner med 31 899 tkr. I posten Övriga personalkostnader 2012 ingår återbetalda retroaktiva pensionsavgifter för åren 1 januari 2003 – 31 januari 2012 med 33 665 tkr.

Generaldirektörens lön inkl. förmåner fastställs av regeringen. Generaldirektören omfattas av gällande kollektivavtal när det gäller pensionsförmåner. Därutöver finns inga andra avtalade framtida åtaganden.

Följande ersättningar och uppdrag har utgått under perioden:

Ersättningar till GD och insynsrådet år 2013	Uppdrag som styrelse- eller rådsledamot i andra statliga myndigheter eller i aktiebolag
Kent Ehliasson (lön inkl. förmåner som GD)	1 294
Inger Ashing	2
Lena Eidevall	2
Christer Engelhardt	2
Bengt Germundsson	3
	Strandskyddsdelegationen
	Markaryds Industrbyggnads AB
	Markaryds Turist & Fritid AB
	Fastighetsaktiebolaget Södergård
	Barstolen Fastighets AB
	Sideum Innovation AB
Beatrice Hopstadius	4
Håkan Leifman	2
Cecilia Magnusson	2
	Riksdagsstyrelsen
	Goteborgs hamn AB
	Gothenburg Port Holding AB
Bo Vinnerljung	10
	Socialstyrelsen

Uppgifter om sjukfrånvaro finns i resultatredovisningen.

NOT 5 Övriga driftkostnader

	2013-12-31	2012-12-31
Övriga driftkostnader	-250 668	-248 815
Realisationsförlust vid försäljning av anläggningstillgångar	-80	-186
	-250 748	-249 000

NOT 6 Finansiella kostnader

	2013-12-31	2012-12-31
Ränta på lån hos Riksgäldskontoret	-565	-782
Räntekostnader räntekonto Riksgäldskontoret	-1	-84
Övriga räntekostnader	-82	-38
Övriga finansiella kostnader	-4	-1 013
	-651	-1 917

I posten Övriga finansiella kostnader 2012 ingår debiterad ränta på återbetalda retroaktiva premieavgifter för åren 1 januari 2003–31 januari 2012 med 1 010 tkr.

NOT 8 Anläggningstillgångar 2013-12-31 (tkr)

Inventarier och rättigheter med ett anskaffningsvärde på minst 20 tkr och en ekonomisk livslängd om minst tre år upptas som anläggningstillgång i balansräkningen.

Immateriella tillgångar avser rättigheter för mjukvara och licenser i datasystem.

NOT 7 Lämnade bidrag

	2013-12-31	2012-12-31
Bidrag till kommuner	0	-100
Bidrag till landsting	0	-1 000
Bidrag till statliga myndigheter	-7 900	-4 360
Bidrag till ideella föreningar	0	-8
Bidrag till övriga organisationer	0	-15
	-7 900	-5 483

Bidrag till universitet och högskolor ingår i posten Bidrag till statliga myndigheter.

Avskrivningstider för anläggningstillgångar;

Övertaget från tidigare huvudmän	3 år
Datorer; Rättigheter	3 år
Transportmedel	5 år
Maskiner; Inventarier	5 år
Förbättringsutg. annans fastighet	5 år

Anskaffningsvärdet	Pågående nyanläggningar	Kultur-tillgångar	Nyttjanderätter	Förbättr.utg. på annans fastighet	Maskiner & teknisk utrustning	Inventarier	Datorer	Transportmedel	Övertaget från gamla huvudmän	TOTALT
Anskaffningar IB	582	81	8 216	140 563	32 297	72 805	21 525	65 195	4 948	346 212
Årets anskaffning	2 233			12 280	6 297	2 545	1 792	6 329		31 475
Årets aktivering	-582									-582
Årets utrang./försäljn.				-1 930	-1 624	-5 656	-3 279	-6 742	-342	-19 574
Anskaffningar UB	2 233	81	8 216	150 913	36 969	69 694	20 038	64 782	4 606	357 531
Ack. avskrivningar IB			-7 795	-118 694	-19 388	-66 099	-19 648	-50 276	-4 948	-286 847
Årets avskrivningar			-271	-8 736	-5 387	-2 925	-1 187	-6 026		-24 532
Årets avskr. utrang./försäljn.				1 930	1 567	5 644	3 279	6 598	342	19 360
Ack. avskrivningar UB			-8 066	-125 500	-23 208	-63 380	-17 556	-49 704	-4 606	-292 019
Bokfört värde	2 233	81	149	25 413	13 761	6 314	2 482	15 079	0	
Immat. tillgångar			149							149
Förb.utg. annans fastighet				25 413						25 413
Maskiner; inventarier m.m.		81			13 761	6 314	2 482	15 079		37 716
Pågående nyanläggningar	2 233									2 233
Förskott materiella anl.tillg.										475
										65 987

NOT 8 Anläggningstillgångar 2012-12-31 (tkr)

Inventarier och rättigheter med ett anskaffningsvärde på minst 20 tkr och en ekonomisk livslängd om minst tre år upptas som anläggningstillgång i balansräkningen.

Immateriella tillgångar avser rättigheter för mjukvara och licenser i datasystem.

Avskrivningstider för anläggningstillgångar;

Övertaget från tidigare huvudmän	3 år
Datorer; Rättigheter	3 år
Transportmedel	5 år
Maskiner; Inventarier	5 år
Förbättringsutg. annans fastighet	5 år

Anskaffningsvärden	Pågående nyanläggningar	Kultur-tillgångar	Nyttjande-rätter	Förbättr.utg. på annans fastighet	Maskiner & teknisk utrustning	Inventarier	Datorer	Transport-medel	Övertaget från gamla huvudmän	TOTALT
Anskaffningar IB	1 100	81	8 216	130 238	26 643	74 117	24 325	64 393	5 307	334 419
Årets anskaffning	582			12 583	6 249	2 756	1 589	5 899		29 658
Årets aktivering	-1 100									-1 100
Årets utrang./försäljn.				-2 258	-595	-4 068	-4 388	-5 096	-359	-16 765
Anskaffningar UB	582	81	8 216	140 563	32 297	72 805	21 525	65 195	4 948	346 212
Ack avskrivningar IB			-7 477	-112 739	-15 582	-66 018	-22 798	-48 122	-5 307	-278 042
Årets avskrivningar			-318	-8 109	-4 345	-4 119	-1 238	-7 141		-25 270
Årets avskr. Utrang./försäljn.				2 154	539	4 038	4 388	4 984	359	16 462
Ack. avskrivningar UB			-7 795	-118 694	-19 388	-66 099	-19 648	-50 279	-4 948	-286 850
Bokfört värde	582	81	421	21 869	12 909	6 706	1 878	14 916		
<i>Immat tillgångar</i>			421							421
<i>Förb.utg. annans fastighet</i>				21 869						21 869
<i>Maskiner, inventarier m.m.</i>		81			12 909	6 706	1 878	14 916		36 490
<i>Pågående nyanläggningar</i>	582									582
										59 363

NOT 9 Fordringar hos andra myndigheter

	2013-12-31	2012-12-31
Fordran hos andra myndigheter utgörs av:		
Momsfordringar	29 143	25 451
Övriga fordringar	184	112
	29 327	25 564

NOT 10 Periodavgränsningsposter

	2013-12-31	2012-12-31
Förutbetalda kostnader		
<i>Förutbetalda kostnader icke statliga</i>		
Lokalhyror	53 530	54 448
Övrigt	10 663	4 288
	64 193	58 736

Förändringen i posten Övrigt avser telerelaterade kostnader vid införande av nytt kommunikationssystem.

Övriga upplupna intäkter	120	210
---------------------------------	------------	------------

NOT 11 Avräkning med statsverket

	2013-12-31	2012-12-31
Anslag i räntebärande flöde		
<i>Ingående balans</i>	-58 426	-2 462
Redovisat mot anslag	849 066	781 811
Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-853 929	-837 775
Återbetalning av anslagsmedel	33 293	0
<i>Fordringar/Skulder avseende anslag i räntebärande flöde</i>	-29 996	-58 426
En retroaktiv justering 2012 av pensionspremierna avseende perioden 1 januari 2003 - 31 januari 2012 medförde en återbetalning på 37 255 tkr.		
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag		
<i>Ingående balans</i>	53 351	62 121
Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-6 370	-8 770
<i>Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag</i>	46 981	53 351
Saldo	16 985	-5 075

NOT 12 Avsättningar

	2013-12-31	2012-12-31
<i>Pensioner</i>		
Ingående avsättning	20 091	27 728
+ årets pensionskostnader	8 883	7 801
- årets pensionsutbetalning	-8 194	-15 438
Utgående avsättning	20 780	20 091
<i>Kvarvarande kompetensutvecklingsmedel</i>	654	0
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	21 434	20 091

I posten Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser har gjorts avsättningar för sådana pensionsförpliktelser som myndigheten själv svarar för samt särskild löneskatt baserad på pensionsförpliktelsens storlek. I beloppet ingår även avsättning i samband med avveckling med 6 300 tkr.

Kompetensutveckling

Ingående avsättning	3 220	2 735
+ årets avsättning	3 382	3 254
- årets beslut	-3 669	-2 768
Utgående avsättning	2 933	3 220
Övriga avsättningar	2 933	3 220

NOT 13 Lån i Riksgäldskontoret

	2013-12-31	2012-12-31
Beviljad låneram	105 000	86 000
Ingående balans	55 647	52 613
Nyupptagna lån	27 890	30 601
Årets amorteringar	-24 938	-27 568
Summa skuld till Riksgäldskontoret	58 598	55 647

NOT 14 Skulder till andra myndigheter

	2013-12-31	2012-12-31
Balansposten består av		
Premier till SPV, arbetsgivaravgift	28 536	26 610
Övriga skulder	8 173	8 756
	36 709	35 367

NOT 15 Övriga skulder

	2013-12-31	2012-12-31
Preliminär skatt	25 020	22 946
Övriga skulder	153	334
	25 173	23 280

NOT 16 Periodavgränsningsposter

	2013-12-31	2012-12-31
<i>Upplupna kostnader</i>		
Semesterlöneskuld	70 262	65 766
Kompskuld	3 961	4 090
Skuld semestertillägg	1 971	1 917
Skuld lönekostnad	41 536	25 694
Uppskattad löneskuld	4 161	5 885
Upplupna kostnader statliga	300	661
Övriga upplupna kostnader	27 502	7 739
Upplupna sociala avgifter	52 968	45 176
	202 663	156 927

I samband med avveckling har avsättningar gjorts dels för lönekostnader med 17 852 tkr dels för sociala avgifter med 7 747 tkr och i posten Övriga upplupna kostnader ingår lokalkostnader med 24 347 tkr.

Oförbrukade bidrag

Bidrag från annan statlig myndighet	6 795	1 045
Bidrag från övriga	-239	93
	6 556	1 139

Bidrag från Statliga myndigheter avser erhållet bidrag "Uppdrag att pröva en strukturerad modell för skola inom Statens institutionsstyrelse" enligt regeringsuppdrag S2012/4969/FST (delvis). Beloppet ovan kommer att återbetalas senast 2014-03-31.

NOT 17 Ansvarsförbindelser

	2013-12-31	2012-12-31
<i>Projekteringsgarantier Specialfastigheter</i>	10 800	8 850*
Brättegården	1 300	1 300
Bärby	4 750	4 750*
Långanäs	1 000	1 000*
Älvgården	3 750	-
Eknäs	-	1 000
Stigby	-	800

*Uppgiften har korrigerats jämfört med årsredovisningen 2012.

Intygande om intern styrning och kontroll

SiS verksamhet omfattas av förordningen (2007:603) om intern styrning och kontroll. Med intern styrning och kontroll avses den process som syftar till att myndigheten med rimlig säkerhet bedriver verksamheten effektivt, enligt gällande rätt och med de förpliktelser som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, att den redovisas på ett tillförlitligt sätt och att myndigheten hushållar väl med statens medel.

Målsättningen har varit att den interna styrningen och kontrollen ska vara betryggande och integrerad i myndighetens styrning. SiS har under 2013 arbetat med att vidareutveckla riskanalysen. Vidare har vi arbetat med att utveckla de områden som vi i årsredovisningen 2012 tog upp som brister avseende den interna styrningen och kontrollen. Dessa områden var

- riskbedömningar avseende hot- och våldssituationer
- dokumentation och rutiner avseende IT-säkerhet.

SiS har tagit fram en projektplan för arbetet med att ta fram en kontinuitetsplanering vid ett eventuellt IT-haveri. Med det arbetet, som involverar SiS samtliga systemägare, för vi in åtgärder som bedöms reducera riskerna när det gäller IT-säkerhet.

SiS har bland annat tagit fram och reviderat riktlinjer, rutiner och mallar för att minimera riskerna för att bli utsatt för hot- och våldssituationer. Flertalet institutioner har också genomfört åtgärder för att minska risken för hot- och våldssituationer, till exempel genom att arbeta med metoder för konflikthantering.

FÖRBÄTTRINGSOMRÅDE

Att förebygga risker för hot och våld är även fortsättningsvis ett prioriterat område i SiS arbetsmiljöarbete. I riskanalysen för 2014 uttrycks detta som risken *att vi inte är tillräckligt väl*

rustade för de mest utagerande ungdomarna eller klienterna.

Vi behöver följa upp användningen av våra nya riktlinjer, rutiner och mallar för att minimera riskerna att bli utsatta för hot och våld i den dagliga verksamheten. Vi har infört ett nytt IT-system för rapportering av incidenter som underlättar uppföljningen av dessa. Incidentrapporterna gäller vanligtvis hot och våld.

Vi ska även arbeta för att den interna styrningen och kontrollen ska vara bättre integrerad i myndighetens styrning.

MITT STÄLLNINGSTAGANDE

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Uppföljning av de väsentligaste riskerna inom myndigheten visar att vi på ett tillfredsställande sätt lever upp till de krav som ställs enligt myndighetsförordningen.

Jag bedömer dock att brister avseende den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten föreligger på följande punkt till dess att effekterna av vidtagna åtgärder ger resultat.

- Risk att vi inte är tillräckligt väl rustade för de mest utagerande ungdomarna eller klienterna.

Stockholm den 18 februari 2014

Kent Ehliasson
Generaldirektör

2013
BILAGOR

Bilaga 1

Forskningsprojekt som fått medel 2013

Återrapportering enligt regleringsbrevet

SiS ska i en bilaga till Årsredovisningen redovisa vilka forskningsprojekt som erhåller medel samt syftet med dessa projekt.

Forskningsprojekt	Syfte	Mottagare	Belopp (tkr)
Treatment repeaters in the Swedish compulsory addiction treatment system.	Att identifiera och beskriva klientgrupper som återkommer i LVM-vård, och att undersöka om vissa klientgrupper har större sannolikhet än andra att uppnå drogfrihet efter behandling.	Stefan Morén Umeå universitet	1 100
Sex- och samlevnadsundervisning på SiS ungdomshem – member checks, implementering och utvärdering. Steg 2.	Att utforma och pröva en modell för samlevnadsundervisning inom SiS skola. Modellen bygger på en tidigare studie av SiS-ungdomars sexuella erfarenheter, attityder och kunskaper.	Charlotta Löfgren-Mårtenson Malmö högskola	960
En randomiserad kontrollerad studie av en KBT-behandling i grupp med syfte att förbättra ungdomars psykosociala hälsa – specifikt psykisk ohälsa och missbruk.	Att utvärdera behandlingseffekter av en kort ACT-gruppbehandling för ungdomar med psykiska problem och missbruk/riskbruk av alkohol eller droger inom SiS ungdomsvård.	Anders Tengström KI/Stockholms läns landsting	700
Betydelse av öppenhet och strafftid för återfall i brott. En undersökning om ungdomar dömda till slutna ungdomsvård.	Att undersöka hur ungdomar som dömts till slutna ungdomsvård upplever sin verkställighet, med ett särskilt fokus på permissioner och vägen fram till frigivning.	Tove Pettersson Stockholms universitet	500
Kostnadseffektivt lärande av motiverande samtal (Motivational Interviewing; MI) och kvalitetssäkring av samtalen.	Att inom ramen för SiS införande av MI undersöka om grundutbildning i MI är tillräckligt för att deltagarna ska uppnå en rekommenderad kompetensnivå i metoden.	Lars Forsberg Karolinska institutet	1 000
En kvasiexperimentell studie av MTFC (Multidimensional Treatment Fostercare) på tre SiS institutioner.	Att jämföra om MTFC är mer effektiv än sedvanlig behandling när det gäller att förbättra de ungas skolprestation, och att minska kriminalitet, missbruk och psykosociala problem.	Martin Bergström Lunds universitet	840
Psykiatrisk samsjuklighet inom LVM-vården: Ökad kunskap för ett främjat och integrerat omhändertagande på individ och systemnivå (dnr 41-206-2012)	Att kartlägga genomförbarheten och hållbarheten av två psykosociala och psykoedukativa behandlingsalternativ i LVM-vården.	Ingrid Rystedt Karlstads universitet	1 000
Före och efter ungdomshemmet. Livsförlopp hos personer för vilka söktes plats på ungdomshem i Stockholm åren 1990-1995 samt deras anhöriga.	Att studera livsförloppet hos individer som har placerats på § 12-hem, från födelsen fram till idag. I fokus står upphörande respektive fortsättande av antisociala beteenden.	Jerzy Sarnecki Stockholms universitet	700
Barnets bästa när barn begått allvarliga brott.	Att studera om, och i så fall hur, samhällets reglering och hantering av unga som begår allvarliga brott sker utifrån barnets bästa.	Michael Tärnfalk Stockholms universitet	500
Behandling och långtidsuppföljning av vuxna med ADHD som vårdas inom LVM-vård.	Att utvärdera effekterna av gruppbaserad färdighetsträning, baserad på dialektisk beteendeterapi, för vuxna med ADHD som vårdas enligt LVM.	Tatja Hirvikoski Karolinska institutet	500

Bilaga 2

Publicerade rapporter

I serien *Institutionsvård i fokus* publiceras olika sammanställningar, statistik, utredningar och forskning. Under året publicerades åtta rapporter i rapportserien, varav fyra forskningsrapporter.

Rapport nummer	Titel	Författare
1 2013 Forskningsrapport	Meningsfullt lärande i skolverksamheten på särskilda ungdomshem.	Martin Hugo
2 2013	Forskningsprojekt finansierade av Statens institutionsstyrelse, SiS.	
3 2013 Forskningsrapport	Vägen från utredning till åtgärd. Utredningsplaceringar vid särskilda ungdomshem.	Sofia Enell Verner Denvall
4 2013	Ungdomar intagna på SiS särskilda ungdomshem under 2012. En tabellsammanställning av ADAD inskrivningsintervju.	
5 2013	Personer intagna på LVM-hem 2012. En tabellsammanställning av DOK-intervju.	
6 2013 Forskningsrapport	Det är värt risken. Unga inom SiS och sexuell hälsa.	Lotta Löfgren-Mårtensson Malin Lindroth Sven-Axel Månsson
7 2013 Forskningsrapport	Etnicitet och kön på SiS särskilda ungdomshem.	Sabine Gruber
8 2013	Ungdomar utskrivna från SiS särskilda ungdomshem 2012. En tabellsammanställning av ADAD utskrivningsintervju.	

Bilaga 3

Vårdavgifter 2013

Ungdomsvård

Akut- och utredning:

Öppen akutavdelning	4 400 kronor per dygn *
Låsbar akutavdelning	4 850 kronor per dygn *
Utredningsplacering vid öppen avdelning	4 900 kronor per dygn *
Utredningsplacering vid låsbar avdelning	5 300 kronor per dygn *
Övernattning och avgiftning av LVU-ungdom vid LVM-hem	4 850 kronor per dygn

Behandling:

Öppen behandlingsavdelning	3 800 kronor per dygn *
Låsbar behandlingsavdelning	4 650 kronor per dygn *
MultifunC avdelning	4 650 kronor per dygn *

* Anger att skolkostnaden ingår i vårddygnsavgiften.

Behov av extra personalresurser, akut-, utrednings-, behandlingsverksamhet:

Behov av extra personalresurser vid del av dygn	2 700 + avgift som anges för akut-, utrednings-, behandlingsplacering.
Behov av extra personalresurser under heldygn	6 200 + avgift som anges för akut-, utrednings-, behandlingsplacering.

Sluten ungdomsvård

Inom sluten ungdomsvård tar SiS inte ut några vårdavgifter.

Missbruksvård

LVM-vård	
Akutverksamhet: Vård med stöd av 13 § LVM Direktinskrivning till vård med stöd av 4 § LVM utan föregående avgiftning	4 000 kronor per dygn
Behandlingsverksamhet: Vård med stöd av 4 § LVM	3 350 kronor per dygn
Vård med stöd av 27 § LVM	650 kronor per dygn
Behov av extra personalresurser: Vård med stöd av 4 § LVM för klienter med särskilda vårdbehov.	500 + avgift som anges för akut- eller behandlingsverksamhet.
SoL-vård Vård med stöd av SoL eller 11 kap. 3 § fängeslagen	3 350 kronor per dygn

Bilaga 4

SiS ledningsgrupp

SiS är en enrådighetsmyndighet. Generaldirektören fattar själv alla avgörande beslut förutom beslut i personalansvarsnämnden. Inför beslut, särskilt sådana av principiell karaktär, behandlar gd frågorna i myndighetens ledningsgrupp.

Ledningsgruppen består av verksamhetsdirektörerna och avdelningsdirektörerna vid huvudkontoret. Ledningsgruppen sammanträder vanligtvis en gång per månad.

Kent Ehliasson
Pia Bergqvist
Åsa Hård af Segerstad
Jan-Eric Josefsson
Urban Lindberg
Christer Pedersen
Robert Stenbom
Jesper Svedberg
Nils Åkesson

Generaldirektör
Personaldirektör
Chefsjurist
Verksamhetsdirektör
Planeringsdirektör
Kommunikationsdirektör
Verksamhetsdirektör
Verksamhetsdirektör
Utvecklingsdirektör

Bilaga 5

Förklaringar av begrepp i årsredovisningen

Lagar och paragrafer	
LVM	Lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall
4 § LVM	Tvångsvård ska beslutas om någon till följd av ett fortgående missbruk av till exempel alkohol och narkotika är i behov av vård och vårdbehovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Missbruket ska leda till att missbrukaren utsätter sin fysiska eller psykiska hälsa för allvarlig fara, löper en uppenbar risk att förstöra sitt liv, eller kan befaras komma att allvarligt skada sig själv eller någon närstående.
13 § LVM	Socialnämnden får besluta att en missbrukare omedelbart ska omhändertas om det är sannolikt att missbrukaren kan beredas vård med stöd av LVM och förvaltningsrättens beslut inte kan avvaktas på grund av att missbrukaren kan antas få sitt hälsotillstånd allvarligt försämrat om han eller hon inte får omedelbar vård. Detsamma gäller om det finns en överhängande risk för att missbrukaren till följd av sitt tillstånd kommer att allvarligt skada sig själv eller någon närstående.
27 § LVM	SiS ska så snart som möjligt med hänsyn till den planerade vården besluta att den intagne ska vistas utanför LVM-hemmet för vård i annan form.
LVU	Lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga
LSU	Lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård
SoL	Socialtjänstlagen (2001:453)

Behandlingsmetoder	
ACT	Acceptance and Commitment Therapy. ACT har sin utgångspunkt i en utvidgad kognitiv beteendeterapi. Fokus för behandlingen är hur personen vill leva sitt liv, hur hon eller han fungerar i dag. Det handlar om att lägga om sitt perspektiv, att acceptera inre obehag och smärta för att kunna förändra och gå framåt i livet.
ART	Aggression Replacement Training. ART används för att förebygga och bromsa en utveckling av våld och aggressivitet hos ungdomar. Utgångspunkten är att aggressivitet i huvudsak är ett inlärt beteende och att man alltså kan lära sig att bete sig annorlunda i vissa situationer. ART består av tre fristående men kompletterande metoder: social färdighetsträning, ilskekontrollträning och moralutbildning.
CRA	Community Reinforcement Approach. CRA är avsett för vuxna och ungdomar med missbruksproblem, även i kombination med psykiatrisk sjukdom. CRA är en metod som arbetar både med personens missbruk och med boende, arbete, fritid och sociala kontakter. Metoden innebär att man gör en noggrann kartläggning av vilka tankar och känslor som gör att personen fortsätter missbruka eller återfaller i missbruk. I CRA används MI, Motiverande samtal och ÅP, Återfallsprevention.
DBT	Dialektisk beteendeterapi. DBT används i behandlingen av klienter och ungdomar som har svårt att reglera känslor och impulser och svårt att hantera relationer. DBT används också i behandlingen av personer som har självskaðebeteende. Behandlingen genomförs i flera steg.
FFT	Funktionell familjeterapi. FFT syftar till att förändra mönster hos den unge och hennes eller hans familj. Metoden används i behandlingen av familjer med utagerande och våldsamma barn och ungdomar. FFT fokuserar på att stärka banden inom familjen och skapa positiva relationer för att ändra familjemedlemmarnas beteende.
ICT	Integrated Combined Therapies. ICT är en behandlingsmodell för personer med missbruk i kombination med psykiatrisk sjukdom. ICT kombinerar motivationsstärkande terapi, kognitiv beteendeterapi och tolvstegsbehandling.
IMR	Illness Management and Recovery. IMR är en behandlingsmodell för personer med missbruk i kombination med psykiatrisk sjukdom. IMR utgår från klientens egna målsättningar och kombinerar undervisning om psykisk sjukdom, kognitiva strategier, återfallsprevention, social färdighetsträning och träning i att hantera svåra sjukdomssymtom.
Komet	Manualbaserad föräldrautbildning som bygger på samvaro, kommunikation, problemlösning och kontrakt. Syftet är att förbättra relationerna inom familjen.
MI	Motiverande samtal (Motivational Interviewing). MI används i behandlingen av missbrukande vuxna och ungdomar. MI används vid strukturerade behandlingssamtal och som ett allmänt förhållningssätt vid den dagliga samvaron med ungdomar och klienter på institution. Det huvudsakliga målet är att hjälpa människor att komma vidare i en förändringsprocess.
MTFC	Multidimensional Treatment Foster Care. MTFC är ett evidensbaserat, manualstyrt behandlingsprogram för unga med antisocialt eller kriminellt beteende. Ungdomar som behandlas med metoden flyttar efter utredning på ungdomshem till kvalificerade familjehem. Målet är att den unge efter behandlingen ska flytta hem till sina föräldrar. Ungdomarna och deras nätverk får stöd av MTFC-team som handleder familjehemmet, ger ungdomarna färdighetsträning och arbetar med individualterapi och familjeterapi.
MultifunC	MultifunC riktar sig till ungdomar som bedömts ha hög eller mycket hög risk för återfall i antisocialt beteende. En central utgångspunkt för modellen är förståelsen för beteendeproblem som ett resultat av riskfaktorer hos ungdomen och i ungdomens omgivning. Behandlingsarbetet riktas därför mot förändring av riskfaktorer bland annat familjen, skola och fritid. Målet är att ungdomarna som får behandling enligt MultifunC efterhand ska ges möjlighet att gå i skola och delta i positiva aktiviteter utanför institutionen.
Tolvstegsbehandling	Metoden används för vuxna och ungdomar med missbruksproblem. Tolvstegsprogrammet utgår från att beroendet är en sjukdom. Behandlingen är uppbyggd i tolv steg, där det första steget innebär att man erkänner sitt beroende. Deltagarna får kännedom om sjukdomsbegreppet, förnekande, återfallsprevention med mera.
ÅP	Återfallsprevention. ÅP är en behandlingsmetod för att hjälpa klienter att undvika återfall i missbruk men kan användas vid flera olika problembeteenden. ÅP är en manualbaserad metod som utgår från KBT. I återfallspreventiv behandling kartlägger klienten sina risksituationer för återfall, konsekvenserna av sitt problembeteende och övar sociala färdigheter som alternativ till problembeteendet.

Strukturerade klient- och ungdomsintervjuer, ADAD och DOK

ADAD	<p>Adolescent Drug Abuse Diagnosis. ADAD är en strukturerad intervju för ungdomar som görs vid både inskrivning och utskrivning. Intervjuformulären innehåller frågor om den unges livssituation inom nio områden: fysisk hälsa, skola, arbete/sysselsättning, fritid och vänner, familjeförhållanden, psykisk hälsa, brottslighet samt alkohol och narkotika.</p> <p>ADAD-inskrivningsintervju används främst som underlag för behandlingsplanering och i utredningsarbetet på institutionen men även för viss verksamhetsuppföljning. I inskrivningsintervjun får den unge ge sin bild av sin livssituation och sitt hjälpbehov inom områdena.</p> <p>ADAD-utskrivningsintervju innehåller frågor om hur den unge har upplevt tiden på institutionen. Intervjun innehåller frågor om personalens bemötande, miljön på institutionen och om möjligheten att påverka tillvaron på institutionen.</p>
DOK	<p>Dokumentationssystem. DOK används inom missbruksvården och är en strukturerad klientintervju för att kartlägga klientens resurser, problem och behov inom sju livsområden: alkohol och andra droger, hälsa, kriminalitet, relationer, boende, utbildning och försörjning samt sysselsättning och fritid.</p> <p>Inskrivningsintervjun används i första hand som utgångspunkt för utredning och behandlingsplanering, men även för verksamhetsuppföljning.</p> <p>Utskrivningsintervjun används för att beskriva klientens förhållanden vid LVM-tidens slut. Klienten får även besvara frågor om personalens bemötande, miljön på institutionen och om möjligheten att påverka tillvaron på institutionen. Fokus för intervjun är hela LVM-tiden och planeringen för tiden direkt efter utskrivning från SiS.</p>

